

ĮVYKIAI, PROBLEMAS, NUOMONĖS

LENKIJOS BALTARUSIAI BANDO IŠSAUGOTI SAVO LICĖJŲ – Petras Maksimavičius	3
KOVA DĖL LIETUVIŠKŲ MIŠIŲ SEINŲ BAZILIKOJE	5
„VILTELĖS“ KLUBE – Vida Jolanta Stankevičienė	20

MŪSŲ INTERVIU

NOMADO LAISVĖ – NAUJA ŠIUOLAIKIŠKO GYVENIMO KOKYBĖ – Božena Bobinienė	8
--	---

KULTŪROS BARUOSE

RUDENS GĖRYBIŲ ŠVENTĖ SU PROZA IR DAINA SUVALKUOSE – Onutė Virbylienė	11
XXI KAPELŲ ŠVENTĖ – Dalia Astrauskienė	13
PUNSKO IR SUVALKŲ TEATRAI – „ŠIMTAKOJO“ LAUREATAI – Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė	15
TAUTINIAI DRABUŽIAI VAIKAMS – Asta Pečiulienė	16

ŠVIETIMAS

„ŽIBURIEČIŲ“ KELIONĖ Į ANYKŠČIUS – Julija Krakauskaitė, Lena Leončikaitė	17
PROJEKTAS „LIETUVIŲ TAUTOS, ISTORIJS IR LITERATŪROS PAŽINIMAS“ – Seinų lietuvių „Žiburio“ inf.	18

ŽMONĖS

IŠ SENŲJŲ ALKSNĖNŲ TUMELIŲ ŠEIMOS KAMIENO – Agnė Karčiauskaitė-Jankauskienė	21
--	----

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

Seinų „Lietuvių namų“ kapela „Šalcinis“ XXI kapelų šventėje (Virginijos Karčiauskienės nuotr.)

Seiniškiai Arklio muziejuje Niūronyse (Irenos Gasperavičiūtės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk,
ul. A. Mickiewicza 23
tel. (+48) 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny,
ul. Wileńska 9
tel. / faks. (+48) 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
Stilistė, korektorė Birutė Burdinaitė-Olów
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė
KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Rasa Žukauskienė, Jurgita Stankauskaitė, Božena Bobinienė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2023-10-13

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos ir leidinio rėmėjų nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

Publikacija vyraža jedyne pogrądy autora/ów i nie moze byc utozsamiama z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnetrznych i Administracji.

Projektą „Lenkijos lietuvių tautinio sąmoningumo ugdymas“ iš dalies remia Spaudos, radijo ir televizijos remimo fondas (gauta parama per projekto įgyvendinimo laikotarpį – 8000 eurų).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Tikėtina, kad šį „Aušros“ numerį gausite jau po lietuviškų mišių atgavimo Seinų bazilikoje 40-ojo jubiliejaus – spalio 16 d. Praėjusį sekmadienį ta intencija buvo atnašaujamos šv. Mišios Seinuose. Minėjimas (konferencija ir meno programa) vyks lapkričio 12 d. Seinų „Lietuvių namuose“. Dalyvaukime kuo gausiau – tai mums, lietuviams, labai svarbus įvykis. Kai turėsime daugiau informacijos, pranešime. Taip pat galite pasitikrinti internetinėje „Aušroje“ (www.e-ausra.pl).

Seinų lietuvių kovos dėl savo teisių bažnyčioje rodo žmonių stiprią valią, sąmoningumą, tautinį tvirtumą bei drąsą. Nors išlikę labai daug kovotojų dėl lietuviškų mišių pasakojimų ir liudytojų prisiminimų, tik jie vieni žino, kaip buvo engiami, žeminami ir ką reiškia tai patirti. Reikia turėti omeny, kad žmonėms tiek tikėjimas, tiek jų tautinė prigimtis buvo svarbu. Šie sunkūs seiniškių išbandymai veikė dvejopai. Vieni, kuriems buvo sunku atlaikyti spaudimą ir užgauliojimus, greitai nutautėjo, o kitus ta patirtis užgrūdino taip, kad seiniškiai iki šiandien sugeba ginti savo teises. Gal dėl to po 85-erių metų pertraukos Seinuose buvo įmanoma įkurti lietuvišką mokyklą. Gal dėl to Žagarių bažnytelėje kilus grėsmei, kad bus panaikintos lietuviškos mišios, aplinkinių kaimų tikintieji greitai susiorganizavo ir per porą dienų surinko protesto parašus. Matyt, atminimas to, kas vyko prieš 40 metų, vis dar gyvas ir rodo pavyzdį, kad nereikia pasiduoti, kai pažeidžiamos mūsų teisės.

Liūdna tai, kad šiuo metu seiniškiai tikintieji neturi savo lietuvių kunigo, kad dažnai jų nuomonės parapijoje nepaisoma ir kad vis dar kyla problemų norint įamžinti lietuvių kultūros paveldą.

Lenkijos baltarusiai bando išsaugoti savo licėjų

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Netrukus sukaks metai, kai nesibaigia ginčas dėl baltarusių kalbos mokymo Hainuvkos (Hajnówka) 2-ajame licėjyje. Tai viena iš dviejų vidurinių mokyklų (antroji veikia Bielsk Podlaski), kur Lenkijoje gyvenantys baltarusiai gali mokytis gimtosios kalbos. Tiesa, reikia pabrėžti, kad jie neturi tokių mokyklų kaip Lenkijos lietuviai, kur būtų galima beveik visų dalykų mokytis gimtąja kalba. Todėl dažnai sakome, jog lietuvių švietimo modelis Lenkijoje yra išskirtinis. Jau mano minėtoje Hainuvkoje baltarusių kalba dėstoma kaip privalomas dalykas. Neseniai tie mokyklos statute įrašyti žodžiai – „privalomas dalykas“ – tapo konflikto priežastimi. Mano įsitikinimu, priežastys tikriausiai yra gilesnės, o baltarusiams esą dėl ko nerimauti.

Pradžioje truputis istorijos. Patys baltarusiai mokyklos interneto svetainėje rašo, kad šios švietimo įstaigos istorija prasidėjo 1949 m., kai Hainuvkoje buvo įkurta pagrindinė ir vidurinė mokykla baltarusių dėstomąja kalba. Tuomet veikė apie 50 baltarusiškų mokyklų (tarp jų dvi vidurinės). Nuo 1963 m. Hainuvkoje veikiantis licėjus pradėjo sparčiai plėstis. Daugėjo mokinių. 1988 m. buvo trys pirmos klasės, 1993/94 mokslo metais – keturios, o dar po metų – penkios. Mokyklos kūrėjai pabrėžia, kad sėkmingą jos plėtrą lėmė taip pat intensyvus kultūrinis gyvenimas bei tuo metu šioje Europos dalyje vykę demokratėjimo, tautinio tapatumo paieškos procesai. Kūrėsi meno kolektyvai – šokių, vokaliniai, muzikos... Mokiniai ne kartą laimėdavo įvairiuose festivaliuose

visos Lenkijos mastu ir taip populiarindavo baltarusių kultūrą, sulaukdavo visuomenės palaikymo. Apie 1991 m. mokykloje pradėjo dirbti daug jaunų, gerai išsilavinusių pedagogų, kurie pakeitė vyresniosios kartos atstovus. Tuo metu pradėti statyti licėjaus pastatas, sporto salė. Naujos patalpos leido į mokyklą priimti daugiau mokinių ir plėsti profilinį mokymą: biologijos ir chemijos, matematikos ir fizikos, humanitarinį. 1993 m. Baltarusių sąjungos pirminko Eugeniušo Vapos (Eugeniusz Wappa) iniciatyva licėjyje įkurtas Baltarusių reikalų klubas, kuris pradėjo plačiau diskutuoti visais tautiečių reikalais, ieškoti įvairių problemų sprendimo būdų.

Taigi, kaip matome iš šios trumpos istorijos apžvalgos, licėjus veikia 7 dešimtmečius. Net nekyla abejonių, kad jo veikla prisidėjo prie baltarusių kalbos ir kultūros populiarinimo, taip pat visą laiką mokykla pasižymėjo aukštu mokymo lygiu. Taigi kas nutiko, kad praėjus daugeliui dešimtmečių tik dabar kilo ginčas, kuris ilgainiui gali užbaigti gražią šios švietimo įstaigos istoriją? Net jeigu mokykla ir nebus uždaryta, jos veidas ir reikšmė baltarusiams labai pasikeis.

Ginčas prasidėjo tuo, kad dalis šios mokyklos mokinių tėvų pateikė pareiškimus mokyklos vadovybei, jog nebenori, kad jų vaikai mokytųsi baltarusių kalbos kaip privalomo dalyko. Tuo tarpu vadovybė atsakė, kad mokyklos statutą tokios galimybės nenumato ir kiekvienas jos mokinys privalo mokytis baltarusių kalbos, o per abiturą laikyti šios kalbos egzaminą. Kitaip sakant, jeigu tėvai

nenori, kad jų vaikai mokytųsi baltarusių kalbos, gali juos leisti į šalia veikiančią lenkišką licėjų.

Mums, lietuvių tautinės mažumos atstovams, labai paprasta suprasti mokyklos vadovybės poziciją. Visų pirma jei baltarusių kalbos mokymas taps neprivalomas, iš karto smuks jos prestižas. Lygiai toks lietuvių kalbos kaip neprivalomo dalyko mokymo modelis buvo ir yra praktikuojamas kai kuriose mūsų krašto mokyklose, ir žinome, kad geresni rezultatai visomet pasiekiami mokantis gimtosios kalbos lietuviškose klasėse. Kiek teko girdėti, panašūs procesai kaip Hainuvkos baltarusiškame licėjuje jau vyksta taip pat mūsų mokyklose – vis daugiau atsiranda norinčiųjų lietuviškų klasių mokinius perkelti į lenkiškas klases.

Hainuvkoje padėtis dar įdomesnė. Mieste veikia lenkiška vidurinė mokykla, tačiau dalis tėvų nenori į ją perkelti savo vaikų. Jie tik reikalauja, kad būtent licėjuje su privaloma baltarusių kalba būtų sudaryta galimybė pasirinkti – mokytis jos arba ne. Baltarusių tautinės mažumos atstovai pabrėžia, kad per visą mokyklos veiklos istoriją tik dabar atsirado tokie reikalavimai, o daugiau kaip 70 metų tokių problemų jie nepatyrė.

Prisipažinsiu, kad ir manęs neįtikina tėvų argumentai, kai jie sako, jog nenori savo vaikų perkelti į lenkišką licėjų, kadangi baltarusiškame geresnės mokymosi sąlygos ir didesnis mokomųjų dalykų išplėstinis

lygmeniu pasirinkimas. Tai ar tikrai labai trukdo baltarusių kalbos privalomas mokymas? O gal kaip tik papildomos kalbos mokymasis didina mokinių gebėjimus mokantis kitų dalykų? Mūsų švietimo istorija rodo, kad būtent taip ir yra. Tai ne geri norai ar savo gimtosios kalbos idealizavimas – tai rodo statistika. Kuo baigsis konfliktas Hainuvkoje, kol kas sunku pasakyti. Tačiau jis bus pamokantis ir mums, kadangi panašūs procesai gali greit paspartėti ir mūsų mokyklose.

Hainuvkoje kol kas aiškinamasi, kiek svarbus mokyklos statusas, kuriame numatyta, kad baltarusių kalbos mokymas yra privalomas kiekvienam šios mokymo įstaigos mokiniui, o kiek savivaldybės dalies politikų ar valstybinių institucijų atstovų aiškinimai, jog tėvų pasirinkimas leisti savo vaiką į vieną ar kitą valstybinę mokyklą negali būti ribojamas ir valstybinė mokykla juos turi priimti. Tačiau užmirštama viena esminė dalykų. Hainuvkos 2-asis licėjus įkurtas ir visų pirma veikia dėl to, kad užtikrintų baltarusių tautinei mažumai galimybę bent minimaliai mokytis gimtosios kalbos, ir nevertėtų įvairiais būdais šios teisės riboti. Tokią nuomonę 2022 m. lapkričio 22 d. pareiškė licėjaus tėvų taryba. Taip pat 17 įvairių su baltarusių tautine mažuma susijusių organizacijų ir kultūros įstaigų kreipėsi į Švietimo ministeriją bei Balstogės švietimo kuratoriją, prašydamos nereikalauti, kad būtų

pakeistas mokyklos statusas, leisiantis įtvirtinti nuostatą, jog baltarusių kalbos mokymas nėra privalomas visiems šios mokyklos mokiniams. Peticijoje pabrėžiama, kad daug kartų buvo bandoma kalbėtis su Švietimo ministerijos ir Balstogės švietimo kuratorijos atstovais, tačiau šios diskusijos nedavė jokių teigiamų rezultatų. „Negalime leisti, kad primesti iš išorės sprendimai, įgyvendinami nepaisant vietos bendruomenės nuomonės, palaidotų keliasdešimties metų įdirbį, sustabdytų baltarusių tautinės mažumos Lenkijoje raidą ir sunaikintų jos švietimą“, – rašoma kreipimesi.

Hainuvkoje gyvenantys baltarusiai džiaugiasi savivaldybės, kurioje sudaro daugumą, palaikymu. Tačiau neoficialiai pabrėžia, kad šis sumanymas susilpninti baltarusiško licėjaus veiklą ir daryti įtaką visai baltarusių bendruomenei kilo būtent savivaldybėje. Dalis jos tarybos narių, pasitelkę valstybines institucijas, bando pabloginti baltarusių tautinės mažumos padėtį.

Ar licėjaus padėtis po Lenkijos Seimo ir Senato rinkimų gali pasikeisti? Ar tai susiję dalykai? Negalima tokios prielaidos atmesti. Jau labai ilgai tęsiasi arši politinė kova dėl to, kas netrukus valdys šalį. Ši kova, kaip ne kartą galėjome įsitikinti, atkeliauja taip pat į provinciją, kur vietos politikai bando suvedinėti tarpusavio sąskaitas. Taigi nutinka ir taip, kad ir tautinės mažumos pasirinkamos taikiniu.

Kova dėl lietuviškų mišių Seinų bazilikoje

Minėdami 40-ąją lietuviškų pamaldų atgavimo jubiliejų ir norėdami prisiminti bei priminti to laikmečio įvykius, perspausdiname 1982 metais Čikagoje išleistos Broniaus Kviklio knygos „Lietuvos bažnyčios. Vilkaviškio vyskupija“ ištrauką apie seiniškių pastangas atgauti lietuviškas mišias ir tuometinės Lenkijos bažnyčios laikyseną. *(Kalba netaisyta.)*

Oficialiai visoje Lenkijoje priskaitoma apie 30.000–35.000 lietuvių, nors iš tikrųjų, kiek žinia, Lenkijoje yra ne mažiau 60.000 lietuviškai kalbančiųjų, kurių gal kokie 35.000 gyvena vadinamojo „Suvalkų trikampio“ žemėje. Tas lietuvių skaičiaus skirtinumas daugiausia rišasi su tuo, kad tuoj po II pasaulinio karo dėl įvairių politinių priežasčių nemaža lietuvių buvo užsirašę lenkais, nes bijojo išvežimo į Sovietų Rusiją, Sibirą.

Tik po Stalino, Bieruto mirties toji baimė kiek atslūgo. Lenkijos lietuviai gana aktyviai pasireiškė kultūriniame ir religiniame gyvenime. Oficialiai veikiančios „Lietuvių visuomeninės kultūros draugijos (LVKD)“ rateliai yra paplitę po visą Lenkiją. Josios skyrių atstovų suvažiavimai vyksta kas ketveri metai. Leidžiamas trimėnesinis kultūros žurnalas „Aušra“ (tiražas 4.700 egz.). Veikia keliolika pradžios mokyklų, kuriose lietuvių kalba arba yra dėstomoji arba kaip bendros programos dalis. Punske 1956 m. buvo įsteigta vidurinė 10 klasių mokykla su lietuvių dėstomąja kalba. Po kelerių metų ta mokykla gavo licėjaus (gimnazijos) teises. 1980 m. toji gimnazija išleido 21 abiturientą. Jai buvo pastatyti nauji rūmai su gimnastikos sale, kurioje gali tilpti apie 1.000 žiūrovų.

Lietuviai dalyvauja Seinų bei Suvalkų apskričių tarybose. Suvalkų

1975.IX.7, seiniškės Dievo Motinos karūnavimo iškilnių metu, Seinų lietuviai sveikina Krokovo kardinolą Karolį Wojtylą (vėliau Šv. Tėvas Jonas Paulius II) ir įteikia jam dovaną

viešojoje bibliotekoje 1980 m. buvo 7.178 lietuviškos knygos. Veikia keli lietuvių meno ansambliai, chorai bei šokių grupės, kurie gerai įvertinami. 1975 m. įvairiuose lietuvių meno renginiuose dalyvavo daugiau kaip 11.000 žmonių. Apie Seinų bei Punsko lietuvių ūkininkavimą gerai atsiliepia ne tik vietinė, bet ir centrinė lenkų spauda. Dažnai lietuviai yra pagiriami už tai, kad gražiai tvarko savo ūkius, laukus bei sodybas.

Tuo tarpu „Suvalkų trikampio“ lietuvių religinį gyvenimą labai

apsunkina Lenkijos R. Katalikų bažnyčios vyresnybės atstovai. Ilgametės pastangos pokario metais turėti pamaldas lietuviškai Seinų bei Punsko katalikų bažnyčiose nebuvo sėkmingos. Tiesa, Punske lietuviai po ilgų rūpesčių susilaukė lietuviškai kalbančio lenko kunigo. Tuo tarpu Seinuose reikalai nepasikeitė.

Tuoj po karo Seinų parapijos bažnyčioje (dabar vad. bazilika) pamaldos buvo ir lietuvių kalba, kurioms vadovavo, nors ir sulenkėjęs lietuvis kunigas Astasevičius, miręs

Seiniškių lietuvių delegacija – A. Kuosa, J. Drūtytis, J. Puniškis ir P. Jankauskas – 1976 m. įteikia Lomžos vyskupui M. Sasinowskiui protesto raštą dėl draudimo lietuviams naudotis pamaldoms Seinų bazilika

1946.V.2. Po jo klebonu buvo paskirtas kun. Andrzej Złotkowski, kuris su Lomžos vyskupo Stanisłovo Łukomskio pritarimu privedęs prie lietuviškų pamaldų panaikinimo Seinuose, Smalininkuose, Vižainyje. Siekta lietuviškas pamaldas panaikinti ir Punske, bet tos parapijos klebonas kun. Antanas Žievys nesutiko tai padaryti. Pastarojo kunigo kova dėl lietuviškų pamaldų išlaikymo Punske tęsėsi iki 1948 m., kada auto katastrofoje žuvo vysk. S. Łukomskis.

Kun. A. Złotkowskiui panaikinus Seinuose pamaldas lietuvių kalba, Seinų parapijos lietuviai kreipėsi raštu į vysk. Łukomskį, prašydami nepanaikinti lietuviškų pamaldų, tačiau negavo jokio atsakymo. Tada 1946.X.10 d. pas vysk. Łukomskį nuvyko trys Seinų lietuvių atstovai, kuriems vyskupas pasakęs: „Lietuviškos pamaldos būsiančios sustabdytos ne tiktai Seinuose, bet ir Smalininkuose, o taip pat ir Punske. Užteks to balagano! Jei norite lietuviškų pamaldų, prašome važiuoti į Kauną, o čia yra Lenkija“.

1948 m. nauju Lomžos vyskupu buvo paskirtas Czesław Falkowski. Po nesiliaujančių pastangų, prašymų, 1959 m. rudenį lietuviškos pamaldos vėl buvo įvestos Smalėnų parapijos bažnyčioje. Tačiau tą pat padaryti Seinuose vysk. Falkowski atsisakė.

Po kun. A. Złotkowskio mirties į Seinus buvo atkeltas kun. Wężyk, tikras lenkas, bet ne šovinistas. Jis leido lietuviams mokytį savo vaikus religijos dalykų gimtąja kalba. Pats nemokėdamas lietuviškai, prašydavo vienos lietuviškos, kad ji patikrintų, kiek vaikai žino katekizmą, ir prileisdavo juos prie komunijos. Mišias laikydavo lotyniškai. Po Wężyko mirties klebonu buvo paskirtas kun. Aleksevičius. Tasai pradėjo atitaisinėti ankstesnių klebonų lietuviams padarytas skriaudas pamaldų atžvilgiu, ir buvo tikėtasi, kad lietuvių kalba į pamaldas Seinų parapijos bažnyčioje bus vėl sugražinta. Tai patyręs vysk. Falkowski kun. Aleksevičių iškėlė iš Seinų į Lenkijos gilumą, o jojo vieton klebonu paskyrė kun. Stanisławą Ragauską (Rogowski),

sulenkęs lietuvių, kuris Seinuose itin sustiprino antilietuvišką veiklą. Jisai sustabdė vaikų katekizaciją lietuvių kalba, pašalino iš parapijos komiteto visus lietuvius ir tt. Priešlietuviška veikla pradėjo reikštis ir Seinų mieste. Jąją inspiravo klebonas S. Ragauskas. Lenkų vaikai pradėjo lietuviukus pravardžiuoti „pagoniukais“, juos stumdydavo, apmušdavo. Lietuviai, neberasdami išeities ir negaudami teisybės vyskupijos kurijoje, buvo priversti skūstis vietos valdžios organams.

Mirus vyskupui C. Falkowskiui, Lomžos vyskupu 1970 m. buvo paskirtas Mikalojus Sasinowski. Kai jis 1970.VI.29 atvyko į Punską, Seinų parapijos lietuviai jam įteikė prašymą, kad grąžintų į Seinų parapijos bažnyčią lietuviškas pamaldas. Vyskupas su pašaipą jiems atsakęs: „Nusipirkite sau daržinę ir joje iširuokite bažnyčią. Seinų parapijos bažnyčia yra lenkų bažnyčia. Jūs neturite į ją jokių teisių“.

Lietuvių krikšto, vedybų bei laidotuvių apeigos pravedamos vien tik lenkiškai. Lietuviams neleidžiama pamaldų metu lietuviškai giedoti. Neleidžiama krikštyti vaikų lietuviškais tautiniais vardais; vietoje jų peršama lenkiškai skambantieji vardai: Marek, Władek, Janek, Jadwiga, Zosia ir tt.

1972 m. Seinų parapijos lietuviai pasiuntė tuometiniam popiežiui į Romą prašymą, bet iš ten nebuvo gautas joks atsakymas. Jie taip pat nusiskundė, kad ir kai kurie lietuviai dvasininkai Romoje kažkodėl neparemia tų Seinų lietuvių prašymų.

Paskelbus Vatikano II-jo Susirinkimo nutarimus pamaldų gimtosios kalbos reikalu, lietuviai vėl pradėjo kreiptis į Lomžos vyskupą Sasinowski ir Lenkijos Primatą kardinolą St. Wyszynski. Galbūt dėl tos veiklos pagyvinimo 1973.VIII.15 Seinų parapijos bažnyčioje buvo paskelbta, kad nuo 1973.IX.2 lietuviams bus įvestos pamaldos gimtąja kalba, tačiau

ne parapijos bažnyčioje, o mažoje (kur telpa daugiausia 150 žmonių) bažnytėlėje, buvusioje Seinų vokiečių liuteronų „kirchėje“. O krikšto, sutuoktvių ir laidotuvių apeigos bus ir toliau atliekamos parapijos bažnyčioje lenkų kalba. Taip pat lietuvių vaikai religinių dalykų, katekizmo ir toliau bus mokomi vien lenkiškai.

Seinų lietuviai su tokiu „sprendimu“ nesutiko. Jie ir toliau jau keletus metų kiekvieną sekmadienį po paskutinių mišių, kuriose dalyvauja drauge su lenkiškai besimeldžiančiais, pasilieka bazilikoje ir visą valandą gieda lietuviškas giesmes. Tame giedojime lietuviškai kiekvieną sekmadienį dalyvauja nuo 80 iki 330 lietuvių katalikų, Seinų parapijos parapiečių. Gieda visi, kai kurie net su ašaromis akyse. Tai nuskriaustųjų lietuvių katalikų malda, prašant stebuklingąją Seinų Dievo Motiną, kad lietuviškos pamaldos vėl būtų gražintos į tą lietuvių šventovę. Tai spontaniškas lenkų skriaudžiamųjų lietuvių katalikų skundas.

Sulenkėjusiems ir lenkams tai nepatinka. Lietuviai apšaukiami „vilkais, plėšrūnais, fariziejais“. Labai dažnai taip pat jie vadinami „šovinistais“, „ateistais“, „komunistais“,

„girtuokliais“ ir „svetimųjų agentais“. Pats klebonas kun. St. Rogowski kursto priešlietuviškai nusiteikusius lenkus, kad tie išvartų lietuvius giesmininkus iš parapiškos bažnyčios. Kun. St. Rogowskio inspiruoti lenkai šovinistai ne kartą yra apstumdę lietuvius, kai jie buvo susirinkę giedoti bažnyčioje. Lietuviai buvo tyčiomis provokuojami, grubiai įžeidinėjami. Kun. St. Rogowski niekad nesigailėjo kaltinimų lietuviams, nuolat juos skūsdamas vyskupui. O lietuviai greitai perprato lenkų šovinistinę, provokacinę taktiką ir visuomet laikėsi ramiai, stengdamiesi išvengti bet kokių išsišokimų. Tai pripažįsta objektyvūs lenkai. Lietuviai nuo tų šmeižtų, kaltinimų, provokacijų ginasi gerai dokumentuotais raštais, prašymais, skundais dvasinei vyresnybei.

Į kun. St. Rogowskio teigimą, kad Seinų mieste lietuvių esą tikrai apie 300 asmenų, iš kurių tikrai apie 50 reguliariai lanką bažnyčią, lietuviai atsako: „Seinuose visi žino, kad pokario metais lietuviai čia buvo terorizuojami, skleidžiant gandą, jog tie, kurie užsirašys lietuviais, bus išvežami į Rusiją. Iš lietuvių ūkininkų buvo atimami arkliai. Dėl to daug lietuvių

iš baimės užsirašė lenkais. Seinų parapijai priklauso apie 6.000–7.000 asmenų, kurių bent pusė (3–4.000) save laiko lietuviais“.

O į priekaištą, kad pamaldų bazilikoje reikalaujanti tiktai maža lietuvių grupė, kurią kurstą „Bažnyčios priešai“ ir „lietuviai nacionalistai“, Seinų lietuviai atsako: „Visame Suvalkų trikampyje nebūtų galima surasti nė vieno lietuvių, kurs sutiktų su tokiu tvirtinimu. Lietuvių pašalinimą iš bažnyčios Seinuose visi išgyvena kaip didelę skriaudą ir skaudžią diskriminaciją. „Bažnyčios priešai“ ir „lietuviai nacionalistai“ yra gryna fikcija, išgalvota siekiant nukreipti dėmesį nuo šovinistiško lenkų nacionalizmo, kuris kaip tik ir yra visos šios absurdiškos istorijos esminė priežastis. Yra absurdiška vietos lietuvių pastangas išlaikyti savo tautinę tapatybę vadinti „nacionalizmu“, iš kitos pusės visiškai pateisinant grubų lietuvių slopinimą ir lenkinimo politiką. Visiškas melas yra teigimas, kad lietuviai neprisidėję prie Seinų bazilikos statymo ir atnaujinimo. Senesnieji Seinų lietuviai sako: „Mes tikėjimo neprarasime, bet kas bus su mūsų vaikais?“. Nejaugi, sako, lenkiškai šovinistinė bažnytinė vadovybė nemato, kad tokiu savo elgesiu jaunimą atstumia nuo bažnyčios?! Atrodo, kad šovinistinei vadovybei rūpi vien lenkų senos pastangos lenkinti lietuvius, o ne bažnytiniai reikalai“.

Tą bažnytinės vyresnybės šovinizmą smerkė net dabartinės Lenkijos spauda. „Argumenty“ 1958.III.18 kaltino Seinų kleboną, kad tasai pamokslė gąsdino lietuvius: „Sėdėkite ramiai, nes galite būti išvežti“. Esą kitas kunigas, Suvalkų bažnyčioje, per pamokslą sakęs: „Tiktai iki Čypliškių gyvena žmonės, o toliau jau gyvena lietuviai“, atseit lietuviai jau nėra žmonės! Tokie ir panašūs atsiliepimai Lenkijos spaudoje labai dažnai kartojosi.

(Bus daugiau)

Nuotraukoje plakatas, kurį 1975 m. Seinų katedros pakėlimo bazilika proga – iškilmių metu, Seinų, Punsko ir kitų apylinkių lietuviai buvo iškėlę prieš svečių tribūną. Plakatas šilkinis ir turėjo lotynišką įrašą: „NOTA BENE! 1946-1975 Nos Lituani oramus clericos Ecclesiae Poloniae, ut Missa lingua Lituonica in Ecclesia paroechiali Seinensi permittatur“. Liet. vertimas: „Įsidėmėk! 1946-1975 mes, lietuviai, meldžiame Lenkijos Bažnyčios dvasininkijai, kad Seinų parapijos bažnyčioje Mišios būtų lietuvių kalba“.

Nomado laisvė – nauja šiuolaikiško gyvenimo kokybė

BOŽENA BOBINIENĖ

Kiekvienas turime svajonių. Vaikystėje svajojom, pavyzdžiui, apie egzotiškas keliones, skrydį į Mėnulį, neeilines profesijas, vėliau troškome baigti pasirinktas studijas, susirasti tą vienintelę antrąją pusę, turėti nuosavą vietą-būstą, o gal kokių kitų tuo metu nepasiekiamų dalykų... Gyvenimas dažnai tas mūsų svajones įvertina, vis iš naujo pakoreguoja. Būna ir taip, kad jos išsipildo tiesiog pranokdamos mūsų lūkesčius. Žodžiu – „net nesvajojau, kad taip viskas susidėlios“...

Susidomėti šiame straipsnyje pristatomo asmens istorija man pasiūlė studijuojantis jaunimas. Pageidavimas pageidavimu, bet žmonės ne visada nori dalintis su kitais savo gyvenimo būdu, pasiekimais, patirtimi ar nuotykiams. Ne kartą tenka išgirsti „ne“. Ir aš tai gerbiu. Bet manau, kad šitaip pasaulis praranda dar vieną mokytoją – rodantį, siūlantį, duodantį pavyzdį, kaip ir ką galima pasirinkti, koku keliu eiti. Ir įrodantį, kad tai nėra nieko keisto, nieko blogo, kad neįmanomų dalykų beveik nebūna. Kad nepaisant įvairių apribojimų, situacijų, o kartais gal ir kitų asmenų įtakos – turime teisę būti ištikimi sau ir rinktis tai, kas artima širdžiai.

Atsitiktinumų nebūna. Kai mesendžeriu užmezgiau su mano nauju pašnekovu ryšį, nusprendėme pasikalbėti nedelsiant, nes mus abu ribojo laikas, planai, pareigos. Laiko skirtumas tarp Punsko ir Vietnamo – šešios valandos. Susideriname labai greitai, nes abu galėjome skirti pokalbiui apie pusantros valandos,

o po to turėjome užsiimti savo reikalais. Tiesiog „pagavome“ akimirką ir ją išnaudojome.

Kas gi tas mano „paslaptinas“ pašnekovas? Kuo ypatingas ir kuo įdomus jaunimui? Ir ką jis mūsų pokalbio metu veikė Vietnamo ir Kinijos pasienyje? Skaitykite toliau.

Božena Bobinienė: Labas, Algi. Štai pavyko staigiai susisiekti. Kompiuterio ekrane matau labai gražius vaizdus – miškai, sodri augmenija, aukšti kalnai... Puiku! Ir ryšys – labai geras!

Algis Šidlauskas: Taip... Vaizdai labai gražūs. Visur aplink kalnai. Telefonu galiu tik labai mažą dalį čionykštės gamtos parodyti. Šiuo metu gyvenu pas vietnamiečių šeimą gražiame skandinaviško stiliaus name. Jie įsikūrę pirmam aukšte, o turistams nuomoja antrą. Gyvenu prie pat Kinijos sienos. Čia daug įvairių vietnamiečių genčių. Vos ne kiekvienam kaime jos skirtingos. Vietinius gyventojus dažnai galima pamatyti vilkinčius spalvotus tradicinius drabužius – tai ne tik šventiškas (kaip pas mus), bet tiesiog jų kasdienis rūbas. Turbūt jau pastebėjai, kad miestelyje plevėsuoja labai daug vėliavų, kurios mums kelia dviprasmiškus jausmus: raudoname fone geltona žvaigždė, su kūju ir pjautuvu... Taip, čia vis dar komunistinė santvarka. Tačiau negaliu pasakyti, kad šioje šalyje būtų netvarka, kažkoks chaosas. Priešingai – miesteliai ir miestai

gana tvarkingi. Interneto ryšys kuo puikiausias, net ir kalnuose. Sunku įvertinti, ar gyventojams ko nors trūksta, ar jie yra suvaržyti.

Taigi apibendrinant: Vietnamas – tai nuostabi gamta, mieli ir atviri, paslaugūs žmonės. Šiltas klimatas. Kalnuose vėsiau, bet papėdėse, pavyzdžiui, sostinėje Hanojuje, šiuo metu yra +33 Celsijaus laipsniai (tačiau atrodo, lyg būtų apie 43, nes yra labai drėgna).

B. B.: Smagu paganyti akis į nekasdienius vaizdus, ypač esamuoju laiku. Bet pradėkime nuo Tavęs – papasakok apie save.

A. Š.: Užaugau Šaltėnų kaime, netoli Punsko. Mano tėvai žemdirbiai, tad, kaip ir daugeliui šio krašto kaimo vaikų, vasaras teko praleisti dirbant nedideliame ūkyje. O tai manęs visiškai netraukė ir nežavėjo. Kai man buvo 8–10 metų, stebėjau ir kiek pavydėjau, kad vaikai iš miesto atvyksta tiesiog atostogauti prie ežerų, o mes kaime turime padėti lauko darbuose ir tik sekmdienį galime išlėkti kur nors pasimaudyti... Būdamas mažas, labai tokios „prievolės“ nemėgau, bet ūgtelėjęs, gal kokių 15–17 metų, su fiziniu darbu apsipratau ir jis netgi pradėjo man patikti. Tačiau jau nuo mažens žinojau, kad ūkininkas tikrai nebūsiu. Tėvai dar labiau mane motyvavo, sakydami, kad jei nesimokysiu – turėsiu dirbti su kastuvu. ☺

Žinoma, būdamas vaikas, niekur nekeliauvau, nebent autobusu į Suvalkus. Tai buvo vienintelė

proga išvažiuoti iš namų. Atsimenu, jau mokydamasis Punsko licėjyje su klase buvau išvykęs į Varšuvą bei Zakopanę. Bet didžiausią įspūdį tuo metu man padarė išvyka į Lietuvą. Tai buvo pirmas labai ryškus įvykis mano gyvenime. Tada dar, kertant sieną, reikėjo ilgai laukti eilėje. Man ta išvyka labai patiko, atrodė, kad patekau į visiškai kitą pasaulį. O apie tą didelį ir platų, man tada tik svajonėse pasiekiamą pasaulį sužinodavau vien iš pasakojimų, knygų ar televizijos. Pavyzdžiui, Amerika – tuomet atrodė, kad visą gyvenimą matysiu ją tik filmuose. Galėjau apie ją vien pasvajoti.

B. B.: O štai dabar mums besikalbant esi už maždaug devynių tūkstančių kilometrų – tokia „praraja“ skiria Lenkiją nuo Vietnamo. Kas turėjo įvykti Tavo gyvenime, kad „nepasiekiamos svajonės“ galėtų pradėti virsti tikrove?

A. Š.: Raktas, manau, buvo mano noras toliau mokytis ir pažinti pasaulį, nes pirma kelionė į kitą šalį – Lietuvą man atrodė labai patraukli ir verta to, kad toliau stengčiaus eiti šiuo keliu.

Baigęs Punsko licėjų, iš pradžių nusprendžiau studijuoti Lenkijoje

informatiką. Deja, į pasirinktą kryptį įstoti nepavyko, nes tuomet buvo po keliolika žmonių į vieną vietą. Patekau į matematikos ir fizikos fakultetą, bet pusmetį pastudijavęs supratau, kad tai ne man. Nusprendžiau laikytis pirmojo pasirinkimo ir mokytis informatikos neakivaizdiniu būdu Gdanskio kolegijoje. Po metų pavyko įstoti į dienes informatikos studijas Vilniuje ir tokiu būdu persikėliau į Lietuvą. Tai buvo labai geras laiko tarpas: gyvenau su buvusiais klasės draugais, bendravau su žmonėmis (tarp jų buvo nemažai punskiečių). Kaip dažnai būna – pirmieji studijų metai buvo labai sunkūs. Reikėjo daug mokytis, bet liko geri įspūdžiai.

Besimokydamas Punske, buvau labiau intravertas. Geriausiai jaučiausi pats su savimi, nieiškojau kontaktų ir nuolatinio bendravimo su žmonėmis. Turėjau kelis gerus draugus ir man to pakako. Tiesiog grįždavau namo, atlikdavau namų darbus, padėdavau ūkyje. Kitą dieną – vėl tas pats. Jei būčiau gyvenęs pačiam miestelyje, gal būtų buvę kitaip, nes būčiau galėjęs dalyvauti įvairiuose popietiniuose užsiėmimuose, kur savaiame daugiau žmonių. O gyvenant kaime, kur pirmas kaimynas už gero kilometro,

bendravimo nebuvo daug. Nebent per atostogas.

B. B.: Galima būtų teigti, jog aplinka, kurioje gyvenai, ir joje esantys žmonės, arba ir tai, kad jų šalia per daug nėra – formuoja charakterį ir požiūrį į gyvenimą. Iš tiesų kaip svarbu, kurioje vietoje žmogus auga, gyvena...

A. Š.: Pradėjęs studijas Lietuvos aukštojoje mokykloje, kur staiga mane apsupo daug bendraamžių, pastebėjau, kad man patinka bendrauti su žmonėmis, ypač pažinti atvykusius iš kitų šalių. Tai gi studijų metais atradau savyje daugiau ekstraverto savybių. Manau, kiekvienas mūsų esame „hibridai“ ir nuolat keičiamės. Tai tikrai priklauso nuo aplinkos, žmonių, su kuriais bendrauji, ir situacijų – būtent tada ir pasirodo, kas mes iš tiesų esam.

Tai gi, kaip jau minėjau, Vilniuje tapau labiau atviras, patiko bendrauti, susipažinti su žmonėmis, ypač ten studijuojančiais užsieniečiais. Mane traukė jų kita kalba, kultūra, gyvenimo būdas. Baigus pirmuosius studijų metus, kažkas pasiūlė savanoriauti „Atgajos“ stovykloje. Tokiu būdu dviem savaitėms tapau vadovu. Patiko. Savanoriams buvo siūlomas nemokamas apgyvendinimas, maistas, bet ir neįkainojama patirtis, galimybė išmokti bendrauti su jaunimu, spręsti jų problemas, nes iš tiesų jų visokių būta. Dažnai reikėjo padėti jauniems žmonėms integruotis ir rasti su jais bendrą kalbą.

Savanoriavau kasmet. Po 2 metų „atgajiečiai“ sukūrė projektą „Kultūrų mainai“, kuriame, be lietuvių, dalyvavo ispanai, italai, taip pat mes – punskiečiai, kaip Lenkijos piliečiai. Tai buvo pirmoji tarptautinė stovykla Lietuvoje. Manau, kad labai šauni! Po metų panašią stovyklą suorganizavo ispanai. Šitai patekau dviem savaitėms į Ispaniją.

Iš Algio Šidlausko asmeninio albumo

Dėl to, kad projektui lėšų skyrė ES, privalėjome susimokėti tik 50 proc. kelionės išlaidų, o visa kita užtikrino organizatoriai.

B. B.: Manau, kad ši pirma rimta kelionė į Vakarų Europą pakeitė Tavo gyvenimą...

A. Š.: Taip, tai buvo tas „WOW!“ efektas. Pamačiau, kaip puiku yra kitur, naujoje vietoje; paragavau kito maisto, pajutau kitus skonius, pamačiau skirtingą kultūrą, žmones... Dvi savaites aktyviai buvo įgyvendinama stovyklos programa, šalių atstovų prisistatymas. Mes, punskiečiai, paaiškinome visiems, kad esame Lenkijos lietuviai, parodėme lietuvių kultūrą, taip pat šiek tiek supažindinome su lenkų tautos ypatumais. Be to, lankėme Ispanijos žymias vietas. Žinoma, visi buvome ta išvyka sužavėti. Po metų vėl panaši stovykla vyko Italijoje. O kai aš jau studijavau magistrantūroje, tokią stovyklą suorganizavome Punske. Tada į Punksą atvyko jaunimas iš Ispanijos, Italijos ir Suomijos.

B. B.: Tačiau kelionių aistra neišblėso...

A. Š.: Priešingai. ☺ Dar studijuodamas keliavau po Europą, buvau Egipte, išnaršiau Lietuvą. Dažniausiai keliaudavome su grupe. Pats buvau tik kelis kartus išvykęs.

Baigdamas studijas, netyčia sužinojau apie „Work and Travel“ programą. Jau studijuojant magistrantūroje buvęs pasiūlymas vykti į išsvajotą Ameriką. Nuotoliniu būdu susieškojau darbą JAV. Apsistočiau netoli Vašingtono ir įsidarbinau gelbėtoju. Žinoma, reikėjo mokėti gerai plaukti ir baigus kursus išlaikyti egzaminą. Kažkaip pavyko patenkinti reikalavimus, nors anksčiau ypač šaunus plaukikas nebuvau. Viskas susiklostė taip, kad galėjau įsidarbinti baseine, kuris buvo gyvenamųjų namų kvartalo dalis. Vasarą apylinkėje gyvenantys vaikai ateidavo ten maudytis.

B. B.: Ar teko dalyvauti gelbėjimo akcijoje? Amerikos gelbėtojai man siejasi su „Baywatch“ serialu, kur gelbėtojų komanda su raudonais šortais ir gelbėjimo plūdūrais bėga vandenyno paplūdimiu. ☺

A. Š.: Ne, ne, baseine tai neatrodo taip vaizdingai. ☺ Vandenyno paplūdimyje budintis gelbėtojas ir

baseino gelbėtojas – tai lyg „Mercedes-Benz“ ir lenkiškas „Fiat“. ☺ Man dirbant pasitaikęs tik vienas atvejis, kai prireikė gelbėti vaiką. Ištraukiau jį iš kokio pusanthro metro gylio vandens. Vaikas nutolo nuo baseino seklesnės vietos, o kai nesiekė kojomis dugno, pradėjo nerimauti. Tada tiesiog išokau ir patraukiau jį apie pusę metro – nieko pavojingo. Vandenyno paplūdimyje budintys gelbėtojai turi turėti labai gerą fizinį pasirengimą. Pats plaukimas bangose yra iššūkis, o dar juk reikia gelbėti skęstantįjį. Tai reikalauja labai daug jėgų ir įgūdžių.

B. B.: Vadinasi, dirbti baseine buvo pats malonumas?

A. Š.: Be abejo, šis užsiėmimas buvo labai malonus, lengvas. Ateidavo daug vaikų, su kuriais bendraudavau ir net susidraugavau. O gyvenau juodaodžių rajone, ne pačiam Vašingtone. Dirbdamas tris mėnesius tame rajone susitikau tik vieną baltaodžių šeimą. Tai nebuvo saugi vieta. Kartu su keliais lenkais ir bulgaru per kompaniją išsinuojojome apartamentus, bet naktimis vengėme iš jų išeiti. Apylinkėje girdėdavome šaudymo atgarsius, nujautėme, kad sutemus tame rajone yra pavojinga.

(Bus daugiau)

Nomadas – klajoklis, keliautojas

„Work and Travel“ („Darbas ir kelionė“) – kultūrinių ar mokslinių mainų programa, skirta visų pirma studentams. Dalyviai atostogų metu gali išvykti į kitą šalį ir legaliai įsidarbinti, bet ir ją lankyti, pažinti jos kultūrą. Pasibaigus programai galima sugrįžti į savo šalį arba pakeisti buvimo statusą ir, pavyzdžiui, pradėti užsienyje mokytis. Daugiausia tokiu būdu studentai išvyksta į JAV ir Vokietiją, nors galima keliauti ir į Kiprą (Graikiją), Kanadą, Australiją bei Didžiąją Britaniją.

Rudens gėrybių šventė su proza ir daina Suvalkuose

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

ONUTĖ VIRBYLIENĖ

*Rudens spalvoms gamta prabunda,
Nusidažo klevas ir berželis jaunas.
Vėjas džiaugsmo šokį šoka vienas –
Džiaugsmas, liūdesys rudens spalvoto.
Vilija Vilkelienė „Rudens spalvos“*

Spalio 1 dieną Suvalkuose vyko tradicinis renginys – Rudens gėrybių šventė su proza ir daina. Jis prasidėjo lietuviškomis šv. Mišiomis Dievo Gailestingumo šventovėje – Švč. Jėzaus Širdies bažnyčioje (Gegužės 3-iosios Konstitucijos parke). Pamaldas atnašavo kunigas Andžejus Opanovskis (Andrzej Opanowski). Šventovėje vyravo pakili nuotaika, kadangi atvyko daug svečių iš Lietuvos, o ir choristams akordeonu akompanavo „Ančios“ ansamblio vadovas Vytautas Batvinskas.

Onutės Virbylienės nuotr.

Renginio meninė dalis vyko „Velvet“ viešbutyje. Šventinio vakaro vartus atidarė „Sūduvos“ šokėjos,

atlikdamos „Kepurinę“ (vad. Alicija Kraužlytė). Nutilus paskutiniams šokio muzikos aidams, LLD Suvalkų skyriaus pirmininkė Onutė Virbylienė pasveikino visus atvykusius svečius ir žiūrovus bei pakvietė pasiklausyti ir pasižiūrėti meno programos.

Vakaro programa buvo labai įvairi ir įdomi. Pirmieji savo kūrybą pristatė vietiniai lietuviai. Genovaitė Pečiulytė perskaitė eilėraštį „Skraidantys lapai“, o Pranas Sovulis padeklamavo „Lietuvaičio priesaiką“ ir pristatė linksmą pasakojimą „Du obuoliukai“.

Iš Kalvarijos literatų klubo „Rasa“ atvyko keturi literatai: pirmininkė Vilija Vilkelienė ir nariai Irena Kupčinskienė, Arvydas Matulevičius bei Virgilijus

Onutės Virbylienės nuotr.

Bespalovas. Beveik visi eilėraščiai buvo apie atkeliavusį auksinį, spalvotą rudens, bet garbinga kūrybos dalis skirta ir Tėvynei Lietuvai. Kartu su kalvarijiečiais savo poezijos paskaityti atvyko ir poetė Rita Mockeliūnienė iš Šakių.

Alytaus apskrities literatų klubui „Tėkmė“ atstovavo Regina Rasimienė (klubo pirmininkė), Svetlana Žadeikienė, Asta Galbuogienė ir Nerijus Čekavičius. Tėkmiečiai ne tik deklamavo, pasakojo, bet ir padainavo savo ir kitų kūrybos: Asta – *a cappella*, o Nerijus skambindamas gitara.

Marijampolės literatų klubui „Sietynas“ vadovauja Ričardas Jurgelevičius. Į renginį jis atvyko su Rita Volteraitiene ir Aušra Adomavičiūte. Moterys pristatė savo naujai sukurtų eilių, o Ričardas paskaitė miniatiūrą „Nėr to blogo, kas neišeina į gerą“.

Šiais metais Rudens gėrybių šventėje dalyvavo ir vilniečiai. Malonu buvo pasiklausyti ne tik eilių (Linas Poniškaitis), monologo (Algimantas Kalinauskas), bet ir renginio išvakarėse Punske suburto ansambliuko dainų (Linas Poniškaitis, Vytis Nobilevičius, Vytautas Batvinskas).

Poezijos posmus ir trumpus prozos kūrinius apipynė gražių lyrinė

Iš Onutės Virbylienės asmeninio albumo

ir liaudies dainų skambesys. Susirinkusius linksmino ne tik dainuojantys ir grojantys literatai iš Lietuvos, bet ir Suvalkų lietuvių ansambliai „Sūduva“ (vad. Arnoldas Vaznelis) ir „Ančia“ (vad. Vytautas Batvinskas). O kai „Ančios“ kapela (vad. Vytautas Batvinskas) smagiai užgrojo, atsirado ir norinčiųjų pašokti... Po linksmo valso smagiai sušokta ir „Polka su ragučiais“.

Jau nebe pirmą kartą Suvalkuose lankėsi Punsko Trečiojo amžiaus universiteto artistai. Šį kartą punskiečiai suvaidino spektaklį „Bobutės prie amžinybės vartų“ (scenarijus

autorė ir režisierė Rūta Burdinaitė).

Po oficialiosios programos „Vienybės“ klube – LLD Suvalkų skyriaus būstinėje vyko linksma vakaronė. Susirinkusieji dainavo liaudies dainas, pritariant Vytautui Batvinskui akordeonu, klausėsi Nerijaus Čekavičiaus skambinant gitara atliekamų lyriškų dainų. Vakaro metu prasiplėtė pažinčių ratas, susipažinta su naujais įdomiais žmonėmis. Malonu buvo pasikalbėti su Rita Mockeliūniene, kuri ne tik kuria eiles, bet esanti ir tautodailininkė, tekstilinkė, mėgstanti fotografuoti. Arčiau susipažinta su poetu, tapytoju, keramiku Virgijumi Bespalovu. Širdingai dėkojame visiems svečiams už dalyvavimą renginyje, lauktuves, dovanėles... Ačiū už nuoširdų bendravimą meno programos metu ir bendrą pasilinksminimą prie vaišių stalo.

Nuoširdžiai dėkojame renginio rėmėjai – Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai.

Onutės Virbylienės nuotr.

GLOBALI LIETUVA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSienio REIKALŲ
MINISTERIJA

XXI kapelių šventė

DALIA ASTRASKIENĖ, VYSK. ANTANO BARANAUSKO FONDO
„LIETUVIŲ NAMAI“ SEINUOSE KULTŪROS SKYRIAUS VADOVĖ

Spalio 7 d. Seinų „Lietuvių namuose“ užė XXI liaudiškos muzikos kapelių šventė. Jos tikslai: prisidėti prie lietuvių tradicijų saugojimo, ugdyti patriotiškumą, meilę lietuviškai dainai, skatinti jaunąją kartą pamilti liaudies muziką bei suburti liaudies muzikos mėgėjus ir atlikėjus. Žiūrovai turėjo unikalią galimybę pasiklausyti ne tik savojo krašto, bet ir įvairių Lietuvos kampelių muzikantų. Šventėje dalyvavo atlikėjai iš Kauno, Sartininkų, Kumečių, Punsko, Vidugirių ir Seinų. Renginio vedėjai – Seinų „Lietuvių namų“ mėgėjų teatro „Kultuvė“ artistai Cecilija Grizevičienė ir Eugenijus Kaminskas (kolektyvo vadovas) – žiūrovams dovanavo gerą dozę juoko, o šventės dalyviai – skambių ir nuotaikingų melodijų širdžiai.

Pirmieji scenoje pasirodė šeiminkai – Seinų „Lietuvių namų“ liaudiškos muzikos kapela „Šalcinis“,

Punsko lietuvių kultūros namų kapela „Klumpė“

kuriai vadovauja Vytautas Gavutis. Šiuo metu joje 9 dalyviai, kurie groja lietuvių liaudies kūrinius ir dainuoja. Seinų kapela – tarptautinių festivalių, varžytuvių, kapelių švenčių dalyvė.

Linksmas dainas ir skambias melodijas dovanuoja Tauragės kultūros

centro Sartininkų skyriaus liaudiškos muzikos kapela „Kamana“, susibūrusi 1990 m. Šiuo metu joje groja 10 muzikantų. Jie atlieka liaudies kūrinius: valsus, polkas, tradicines lietuvių liaudies dainas. 2010 m. vykstant Jurginių šventei liaudiškos muzikos kapelai buvo suteiktas pavadinimas „Kamana“. Nuo įsikūrimo iki šių dienų kolektyvas pasirodo įvairiuose rajono renginiuose ir už jo ribų. Koncertuoja ne tik Tauragės rajone, bet taip pat Raseinių, Kelmės, Šakių, Šilutės. Kasmet dalyvauja Respublikinėje kapelių sueituvių šventėje. Kolektyvo įkūrėjas ir meno vadovas Zigmantas Lešinskas.

Šventės metu pasirodė ir Vidugirių kaimo kapela, kuriai vadovauja Jurgis Vaznelis. Ji susibūrė 2009 m. liepos mėnesį. Jau 14 metų kolektyvas linksmina žiūrovus ne tik Kapelių šventėje Seinuose, bet ir kitose scenose Lietuvoje ir Lenkijoje. Vidugirių kapela susidraugavusi su Šeštokų liaudiška kapela „Griežlė“. Ir šiemet jos kartu pasirodė Seinų scenoje.

Vidugirių kaimo kapela ir Šeštokų liaudiška kapela „Griežlė“

Į šventę atvyko taip pat mūsų bičiuliai iš Punsko – Lietuvos kultūros namų kapela „Klumpė“, kuriai vadovauja Artūras Pečkaitis ir Arūnas Lekešys. Kolektyvas aktyviai koncertuoja Lenkijoje ir už jos ribų. „Klumpės“ repertuare – lietuvių liaudies muzika, aranžuota ansamblio vadovų. „Klumpė“ per savo gyvavimo laikotarpį yra laimėjusi daug prizinių vietų įvairiuose konkursuose, pasirodo Lietuvos TV „Duokim garo!“ laidoje, du kartus šios laidos finale laimėjusi II vietą.

Kumečių mėgėjų liaudiškos muzikos kapela „Kaimynai“ susibūrė 2009 m. gegužės 18 d. Joje dalyvauja 15 įvairaus amžiaus, įvairių profesijų ir temperamento dainininkų ir muzikantų. Jau 14 metų visus vienija meilė muzikai ir dainai. Jauniausi kapelos dalyviai – būgnininkas Domantas Švipas ir trombonininkas Gustas Nikulinas. „Kaimynai“ dalyvauja ne tik savo organizuojamuose, bet ir rajono, regionų, respublikos tarptautinio masto renginiuose. Kapela ne pirmą kartą Seinuose: 2014 m. dalyvavo XIII kapelų šventėje, o 2016 m. – Mindaugo karūnavimo šventėje. Jos repertuare liaudies sukurta muzika – valsai, romanšai, smagios polkos bei populiaros

Kumečių mėgėjų liaudiškos muzikos kapela „Kaimynai“

liaudies dainos. Kapelos vadovė Audronė Granskienė.

Šventę užbaigė VDU Žemės ūkio akademijos liaudiškos muzikos kapela „Ūkininkas“, kuri išsiskiria savo veržlumu, jaunatviškumu ir kūrybiškumu. Kapela savo istoriją pradėjo rašyti dar 1966-aisiais – tuometinėje Lietuvos žemės ūkio akademijoje nedidelio studentų būrelio iniciatyva ėmė kurtis naujas kolektyvas, kuris talkino tautinių šokių ansamblui. Ilgainiui susiformavo atskiras repertuaras, o dabar kapela koncertuoja ne tik su šokėjais, bet ir atskirai. „Ūkininkas“ nuolat rengia pasirodymus Lietuvoje ir užsienyje, yra laimėjęs

nemažai prizinių vietų įvairiuose konkursuose bei festivaliuose, o trofėjų lentyną puošia aukščiausias mėgėjų meno apdovanojimas Lietuvoje – „Aukso paukštė“. Kiekvienais metais kapela repertuarą papildo naujais kūriniais ir savo žiūrovus džiugina ne tik liaudies kūryba, bet ir populiariomis, visiems gerai žinomomis dainomis. Kapelos meno vadovas Romualdas Sadzevičius.

Kapelų šventė Seinuose turi labai gražią tradiciją – ją vis vainikuoja visų muzikantų atliekama „Bekerio polka“.

Dėkojame šventės dalyviams, visai renginio komandai, bet ypač rėmėjams – Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai, Globalios Lietuvos departamentui bei Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerijai už skirtą finansinę paramą. Džiaugiamės, kad ši šventė ne tik suburia ir pradžiugina mūsų krašto gyventojus, bet ir parodo, kaip svarbu yra puoselėti lietuvių kultūrą ir tradicijas.

VDU Žemės ūkio akademijos liaudiškos muzikos kapela „Ūkininkas“

GLOBALI LIETUVA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSIENIO REIKALŲ
MINISTERIJA

Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji

Punsko ir Suvalkų teatrainai – „Šimtakojo“ laureatai

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

JOLANTA MALINAUSKAITĖ-VEKTORIENĖ

Lietuvos vaikų ir jaunimo teatrų apžiūra-šventė „Šimtakojis“ Lietuvos nacionalinis kultūros centras rengia nuo 2001 m. Renginys, organizuojamas kas dvejus metus, skatina vaikų ir jaunimo teatrų veiklą, nuolatinę naujų spektaklių kūrimą, aktorių ir režisierių tobulėjimą, dramaturgijos atsinaujinimą. Apžiūra vyksta dviejose amžiaus grupėse (vaikų ir jaunimo), padalinta į tris turus (vietos, 4–5 regioninės apžiūros ir 2 baigiamosios šventės, kurių metu pasirodo laureatai). „Šimtakojsyje“ dalyvauja per 300 vaikų ir jaunimo teatrų.

Šiais metais regioninės apžiūros vyko nuotoliniu būdu – teatrai siuntė savo spektaklių įrašus, kuriuos žiūrėjo ir vertino komisija. Šventės pagrindinis organizatorius ir komisijos

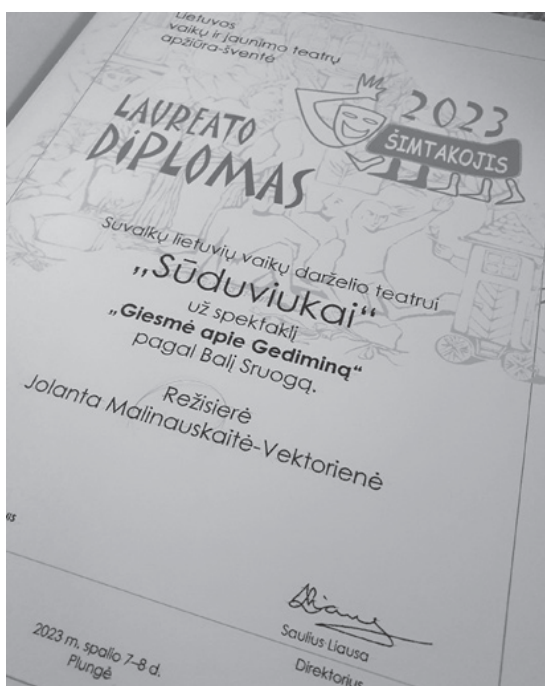

Iš „Kregždės“ archyvo

pirmininkas – LNKC Teatro skyriaus specialistas, aktorius Ramūnas Abukevičius. Iš viso dalyvavo 200 vaikų ir jaunimo teatrų. Geriausiai paskelbti 17 laureatų (9 vaikų grupėje ir 8 jaunimo kategorijoje) ir 10 diplomantų. Nepaprastai smagu, kad komisijos sprendimu laureatų gretose ir du mūsų krašto teatrai. Jau ne pirmą kartą tokio aukšto įvertinimo sulaukė Punsco LKN jaunių teatras „Kregždė“, kuris šiemet suvaidino A. Mickevičiaus dramą „Vėlinės“. Spektaklis įvertintas už interpretaciją, aktorinius darbus, muzikinius sprendimus ir bendrą scenos veiksmo atmosferą. Vaikų kategorijoje laureatų diplomas nukeliavo į Suvalkų lietuvių vaikų

darželio teatro „Sūduviukai“ mažųjų artistų rankas, kurie apžiūroje dalyvavo su Balio Sruogos poema „Giesmė apie Gediminą“. Abiem teatrams vadovauja režisierė Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė.

Baigiamoji šventė ir diplomų įteikimas vyko spalio 7–8 d. Plungės kultūros centre. Scenoje pasirodė geriausi vaikų ir jaunimo teatrai iš Telšių, Raseinių, Šiaulių, Ignalinos, Kretingos, Troškūnų, Plungės, Šakių, Skapiškio, Klaipėdos, Molėtų, Vilniaus ir Punsco. Gera jausti, kad teatro menas tarp vaikų ir jaunimo populiarus, kad vertinama tai, kokia linkme dirba mūsų teatrai. Nuoširdžiai sveikinu visus savo mažuosius ir vyresniusius artistas. Su Jumis dirbti – tikras džiaugsmas. Ačiū.

Tautiniai drabužiai vaikams

ASTA PEČIULIENĖ

Nesitveriam iš džiaugsmo, galėdami pasidalinti puikia žinia – Lenkijos Nacionalinis kultūros centras (Narodowe Centrum Kultury) skyrė Punsko lietuvių kultūros namams (LKN) finansinę paramą įsigyti tautinius drabužėlius vaikams. Punsko savivaldybės bei Punsko LKN iniciatyva ir pastangomis pateikta paraiška „Punsko valsčiaus lietuvių kultūrinio tapatumo stiprinimas ir puoselėjimas įsigyjant tradicinius tautinius drabužius Punsko lietuvių kultūros namuose veikiančioms ansambliams“ Lenkijos NKC programai EtnoLenkija. 2023 (EtnoPolska. Edycja 2023), kurią finansuoja Lenkijos kultūros ir nacionalinio paveldo ministerija.

Labai nudžiugome gavę informaciją, kad ši paraiška įvertinta teigiamai ir skirta 28 tūkst. zł drabužiams įsigyti. Gavę finansinę paramą, Punsko LKN įsigijo 8 komplektus dzūkų tautinių drabužių mergaitėms (sijonai, marškiniai, liemenės, prijuostės, juostos), 8 komplektus berniukams (kelnės, marškiniai, liemenės ir juostos) bei po 8 vnt. baltų marškininių vieniems ir kitiems. Be to, įsigijome sceninę apavą vaikams – 32 poras odinių naginių. Drabužius siuvo Lietuvoje puikiai žinoma įmonė „Pas Mariją“ iš

Panevėžio (lietuvių tautinius drabužius siuvanti estetiškai, solidžiai ir kokybiškai), nagines pagamino MB „Mobilni meno mokykla“ iš Domeikavos. Prie iš Lenkijos NKC gautos finansinės paramos Punsko LKN privalėjo pridėti ir savą indėlį, kuris rašant paraišką siekė 5207,59 zł.

Labai dėkojame Punsko valsčiaus viršaičiui Vytautui Liškauskui už pagalbą ir iniciatyvą, sumaniai, išprususiai darbuotojai Onutei Kliučinskieni, kuri užpildė paraišką. Džiugu, kad dėl to Punsko šokėjėliai pasipuoš tradiciniais dzūkų drabužiais. Dėkojame ir pagrindiniams rėmėjams, kuriems rūpi, jog kultūra Lenkijoje klestėtų.

**NARODOWE
CENTRUM
KULTURY**

„Žiburiečių“ kelionė į Anykščius

JULIJA KRAKAUSKAITĖ,
LENA LEONČIKAITĖ

Prie Taujėnų dvaro

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Prezidento A. Smetonos dvaras

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

ŠVIETIMO,
MOKSLO IR SPORTO
MINISTERIJA

Edukacija Anykščių Angelų muziejuje

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Rugsėjo 21-osios ankstų rytą išvykome į Anykščius. Pradžioje aplankėme Antano Baranausko klėtelę. Pasitiko mus muziejaus direktorius Antanas Verbickas. Jis įdomiai papasakojo apie A. Baranauską ir pačią klėtelę. Vėliau nuvykome į Angelų muziejų, lankėme jį bei darėme atvirukus Dariaus ir Girėno skrydžio per Atlantą 90-mečiui paminėti. Tai vienintelis muziejus Lietuvoje, kur prikaupta tiek daug įvairiausių angelų. Po to valgėme skanius pietus „Nykščio namuose“. Pavalgę nuvažiavome į Anykščių menų inkubatorių, kur stebėjome virtualią realybę – povandeninį pasaulį ir Paukščių Taką, veidrodžių ir lempučių pagalba sukurtą visatos begalybės imitaciją. Dar buvome Labirintų parke. Ten linksmai dūkome ir mums visiems čia labai patiko. Smagiai praleidę laiką, grįžome į nakvynės vietą.

Kitą dieną papusryčiaavę nuvažiavome į Arklio muziejų. Jis irgi įdomiai įrengtas. Galima pasiklausyti arklio žvengimo ir atskirti, kada jis nori ēsti, kada yra ramus, o kada piktas. Prieš išvykdami iš Anykščių krašto aplankėme Puntuko akmenį ir pasivaikščiojome Medžių ląjū taku. Išvykę užsukome į Taujėnų dvarą papietauti. Čia aplankėme visą Radvilų dvaro parką. Jame nemažai įvairių gyvūnėlių, pradedant povais, baigiant lamomis. Vėliau dar nuvykome į Prezidento A. Smetonos (Užugirio) dvarą. Ten mums papasakojo apie Lietuvos prezidentą.

Ekskursija buvo organizuojama pagal projektą „Anykščiai ir Seinai – mus sieja Antanas Baranauskas“. Projekto tikslai: pažinti svarbias Lietuvos literatūrai ir istorijai vietas, asmenybes, ugdyti vaikų pagarbą savo tautos istorijai, kultūrai. Dėkojame Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai už paramą ir sudarytą galimybę geriau pažinti Lietuvą.

Projektas „Lietuvių tautos, istorijos ir literatūros pažinimas“

SEINŲ LIETUVIŲ „ŽIBURIO“ MOKYKLOS INF.

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla vykdė projektą, kurio tikslai – pažinti svarbias Lietuvos literatūrai ir istorijai vietas, asmenybes bei pagerbti jų atminimą, ugdyti vaikų pagarbą savo tautos istorijai. Dar iki birželio mėnesio buvo surengta išvyka į Druskininkus, kur mokiniai lankė Rezistencijos ir tremties muziejų, Čiurlionio muziejų dalyvavo edukacijoje, o aštuntokai nuvyko į Lazdijų rajoną, kur lankė Kalniškės mūšio vietą.

Sugrįžus po atostogų į mokyklą buvo surengtos dar dvi išvykos. Viena jų – į Metelių regioninį parką ir Lazdijų Laisvės kovų muziejų. Čia nuvyko septintokai ir aštuntokai. Meteliuose jaunimą pasitiko regioninio parko vadovas Artūras Pečkys.

Kadangi diena pasitaikė vėjuota, ilgai būti prie ežero nebuvo įmanoma. Kai įėjome į mišką, viskas nurimo ir

Prie Dusios ežero

Metelių regioninio parko lankytojų centre su vadovu Artūru Pečkium

atšilome. Gidas pasakojo apie įvairius augalus. Sužinojome, kas būdinga lapuočių, kas spygliuočių medžių miškui ir kokia augmenija pelkėse. Čia taip pat lankėme po stogu įrengtą muziejų. Gidas pateikė žinių apie balinius vėžlius, kurie netoliese vis dar gyvena ir dauginasi. Dar užlipome į vieną aukščiausių apylinkėje stebėjimo bokštų, kurio aukštis 15 m. Nuo jo atsiveria Metelio ežero, Metelių kaimo, Kimsinės pievos panorama, matyti siauras Dusios ežero ruožas.

Prie Dzūkų jūra vadinamo ežero gamta ypatinga. Ja pasigrožėję, išvykome į Lazdijus – į Laisvės kovų muziejų. Šis muziejus naujas, modernus. Ir lankytojus

Prie Paežerių dvaro

pritraukia tiek turiniu, tiek pristatymo forma. Ekspozicijos vaizduoja Lazdijų krašto dalyvavimą partizanų kovose ir šio krašto žmonių tremties istorijas. Čia, tarp kitko, galima rasti kainoraštį, sudarytą pagal Lazdijų krašto tremtinių prisiminimus:

5 kibirai bulvių = 1 ilgas paltas
 1 kibiras bulvių = austinė staltiesė
 1 kg bulvių = 1 adata arba 1 pora slidžių
 1 kibiras kopūstų = skara
 2 kiaušiniai = vaikiškos rogutės
 1 obuolys = 3 rub.
 1 kedro riešuto kankorėžis = 1 rub.
 1 kg pavogtų grūdų = 1 metai kalėjimo.

Laikui bėgant lieka vis mažiau žmonių, prisimenančių tremtį ir siaubingus karo bei pokario laikotarpius, todėl dabar apie tą sunkų lietuviams metų galima sužinoti iš knygų ir muziejų ekspozicijų. Gerai, kad dabartiniai muziejai patrauklūs ir jaunimui, čia informacija pateikiama įvairiomis formomis: galima žiūrėti eksponatus, skaityti laiškus, klausytis įrašytų pasakojimų arba žiūrėti filmus. Visa tai atskleidžia mums visai dar nesena

mūsų tautos praeitį.

Aplankę muziejus, nuėjome į Lazdijų centre esančią kavinę papietauti ir paskui sugrįžome į mokyklą.

Rugsėjo 26 dieną I–IV kl. mokinukai nuvyko į Jono Basanavičiaus gimtinę Ožkabaliuose. Aplankę so-

Jono Basanavičiaus tėviškėje Ožkabaliuose

dybą bei dalyvavo edukacijoje „Pro vaikystės langą“. Sužinojo apie XIX a. buitį, apie Jonuko vaikystę, patirtus nuotykius bei santykius šeimoje. Pasamprotavo, ką galėjo stebėti Jonas Basanavičius, žvelgdamas pro savo vaikystės langą, ir atliko įvairias užduotis.

Vėliau nuvykome į netoliese esantį Paežerių dvarą. Aplankė me dvaro kompleksą. Makiniai dalyvavo edukacijoje „Žaidimų pynė“. Edukacinės programos metu žaidė XX ir XXI a. judriuosius bei loginius komandinius žaidimus, kurių metu susipažino su senaisiais buities daiktais. Pasistiprinę pietumis šalia dvaro esančioje kavinėje išvykome namo.

Projektą „Lietuvių tautos, istorijos ir literatūros pažinimas“ rėmė Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

ŠVIETIMO,
 MOKSLO IR SPORTO
 MINISTERIJA

„Viltelės“ klube

VIDA JOLANTA STANKEVIČIENĖ

Rugsėjo 24 d. „Viltelės“ klubo globotiniai, tėvai ir globėjai buvome nuvykę į Druskininkus. Šis Dzūkijoje įsikūręs miestas tai unikalus sveikatos šaltinių kurortas. Druskininkai švyti ne tik nuostabių grožiu, bet ir švaria aplinka. Visi išvykos dalyviai keliavome lynų keliu. Visus metus veikiantis lynų keltuvas Druskininkuose – vienintelis toks Lietuvoje. Tai viena iš ekologiškų transporto rūšių, kuri neteršia aplinkos ir yra nuostabi pramoga tiek vaikams, tiek suaugusiems. „Viltelės“ klubo dalyviai kelionės metu pro nedidelius keltuvo langus stebėjo išpūdingus Druskininkų kurorto miškus, Nemuno upės vingius ir nuostabią miesto panoramą. Labai smagu buvo pailsėti prie Druskininkų miesto muzikos fontano ir paviešėti restorane „Etno Dvaras“. Išvykos dalyvius lydėjo gera nuotaika. Diena buvo graži, saulėta. Ilgai atminty pasiliks gražūs vaizdai ir išpūdingos akimirkos.

Dar vasarą, liepos 28 d., Šilainėje vyko tarptautinės žaidynės. Jose varžėsi du klubai: Marijampolės žmonių su negalia sporto klubas „Šešupė“ ir

Iš Vidos Jolantos Stankevičienės asmeninio albumo

„Viltelės“ klubas. Dalyviai išbandė savo jėgas įvairiose rungtyse. Jie žaidė bočią, mėtė žiedus ir strėles. Renginyje dalyvavo 22 asmenys. Neįgaliuosius pasveikino ir sėkmės linkėjo „Viltelės“ pirmininkė Vida Stankevičienė bei „Šešupės“ klubo vadovas Juozas Abramavičius.

Tokie susitikimai ne tik padeda neįgaliesiems suvokti, jog sportas – puiki laisvalaikio leidimo forma, skatina ruoštis ir gerinti rezultatus

visus metus, bet ir ugdo komandinę dvasią, tarpusavio pasitikėjimą bei suteikia daugybę gerų emocijų prieš žaidynes. Kaip kiekvieną sykį, ir šiemet renginyje netrūko sportinio azarto, gerų emocijų, lengvų nusivylimų ir pergalės šūksnių. Visi tarptautinių sporto žaidynių dalyviai buvo apdovanoti diplomais. Po apdovanojimų kartu pietavo.

Buvome labai patenkinti turininga sporto programa, gerais išpūdziais ir patirtimi. Džiaugėmės ne vien apdovanojimais, bet ir galimybe susitikti ir pabendrauti su bičiuliais.

Norėtume nuoširdžiai padėkoti Pramogų ir poilsio centro šeimininkams už neįgaliųjų šiltą priėmimą ir paramą. Ačiū Punsko savivaldybei už transporto kelionei į Druskininkus parūpinimą bei visiems, kurie paaukojo savo 1 % metinių pajamų mokesčio. Labai ačiū taip pat Kanados lietuvių fondui, kuris 2023 m. skyrė „Viltelės“ klubui 1000 Kanados dolerių. Rėmėjų dėka „Viltelės“ klubo globotiniai gali praturtinti savo pomėgius ir įgyvendinti svajones.

Vidos Jolantos Stankevičienės nuotr.

Iš Senųjų Alksnėnų Tumelių šeimos kamieno

AGNĖ KARČIAUSKAITĖ-JANKAUSKIENĖ

Tęsinys.

Pradžia š. m. „Aušros“ 17 nr.

**LEOKADIJA JANKAUSKAITĖ
(1913–1966)**

Leokadija buvo jaunesnioji Jankauskų dukra. Mokėsi Punsko mokykloje, paskui Suvalkų žemės ūkio mokykloje. Vėliau išvažiavo į Vilnių pas brolių Pijų. Kai Vilnius buvo grąžintas Lietuvai, išvyko į Žiežmarių žemės ūkio mokyklą. Karo metais gyveno Vilniuje ir dirbo prekyboje Turgelių miestelyje. Paskui kurį laiką dirbo Vilniaus konservų fabrike sąskaitininke. 1942 metais susipažino su Antanu Lideika. Su juo susilaukė sūnaus Sauliaus. Pajudėjęs frontui, vyras pasitraukė į Vakarus.

Kai Juvencijų Lapę (pusseserės Danutės Pacenkaitės-Lapienės vyrą)

valdžia įpareigojo įkurti kurčiųjų-nebylių mokyklą Rusnėje 1952 m., jis, kaip turinčią patirties darbe su tokiais vaikais, pasiėmė Leokadiją su saviimi. Sūnus Saulius lankė Rusnės mokyklos trečią klasę. Mirus Stalinui Juvencijų Lapę perkėlė kitur, ir Leokadijai vienai Rusnėje, likus toli nuo giminės, tokiu laikmečiu tapo neįvairu. 1953 metų rudenį su sūnumi ji persikėlė dirbti į Antalieptės vaikų namus.

Prieš mirtį Leokadijos mama Agota Tumelytė-Jankauskienė paliėpė, kad Leokadija šeimininkautų pas brolių kunigą Pijų Jankauską-Jankų, ir ji su sūnumi 1955 metais atvyko į Rūdiškių parapiją. Ten Pijus vertėsi labai sunkiai, buvo tokių momentų, kad neturėjo už ką ir duonos nusipirkti. 1957 metais Pijų Jankų perkėlė į Varėnos rajono Rudnios

kaimą, kur Saulius lankė vidurinę mokyklą, o Leokadija sėkmingai vedė namų ūkį. Tuo kelionės nesibaigė. Po dvejų metų Pijų perkėlė į Dubičius, o 1960 metais Leokadija su broliu kunigu įsikūrė Eišiškių rajono Butrimonių kaime. Saulius tada jau mokėsi Vilniuje. Dirbdama pas brolių kunigą, Leokadija gražiai prižiūrėjo kleboniją, ruošdavo nuostabias vaišes per atlaidus, kai suvažiuodavo daug svečių. Buvo puiki ir išradinga šeimininkė. 1962 metais Leokadija grįžo į Vilnių ir įsidarbino Respublikinėje statybos bazėje ekspeditore. Ten nelaimingo įvykio metu 1966 m. sausio 28 d. žuvo. Palaidota Rasų kapinėse Vilniuje, šalia motinos.

Sūnus Saulius mokėsi vidurinėje mokykloje, o po to mašinų gamybos technikume. Jį baigė ir, būdamas labai gabus, buvo priimtas dirbti į Vilniaus kuro aparatūros gamyklą (atsakingoms pareigoms). Gamyklai pakeitus savo profilį, iš ten išėjo ir pradėjo dirbti buitinio aptarnavimo dirbtuvėse. Po kiek laiko pats įkūrė savo įmonę – elektrinių prietaisų remonto dirbtuvę.

Saulius, dar nebūdamas 20 metų, vedė taip pat jauną mergaitę Gražiną, su ja susilaukė dukros Ilonos. Ją atidavė į savaitinį vaikų darželį, nes patys turėjo dirbti, kad galėtų pragyventi. Dukra Ilona po kulinarijos mokslų baigė Vilniaus universitetą. Turi dvi dukras – Elžę su dviem anūkais Nojumi ir Lukne bei Ievą su anūke Jore.

Gražina ir Saulius dar susilaukė ir sūnaus Tado. Sūnus baigė mokslus

Leokadija Jankauskaitė su sūnumi Sauliumi Lideika

Vienas iš retų keturių brolių susitikimų Vilniuje. Iš kairės: Giedrius Agurkis, Onutė Dobrovolskytė-Jankauskienė (Petro žmona), Viktoras Jankauskas, Onutė Baranauskaitė-Jankauskienė (Viktoro žmona), Pijus Jankauskas-Jankus, Petras Jankauskas (stovi), Danielius Jankauskas, Alicija Valinčiūtė-Siudikienė

Vilniaus Gedimino technikos universitete, sukūrė šeimą su Dairute ir susilaukė Vinco, Mildos ir Mykolo.

Netrukus Saulius su žmona išsiskyrė ir vedė Raimondą. Su ja susilaukė dukros Audingos. Dabar Saulius dar dirba įmonėje ir su savo antrąja puse prof. habil. dr. Živile Lukšiene turiningai leidžia laisvalaikį, keliauja.

VIKTORAS ANTANAS JANKAUSKAS (1916–1987)

Kai vyriausias Jankauskų sūnus Pijus išvažiavo vargonininkauti, o Birutės Jankauskaitės-Agurkienės vyras Motiejus pateko į kalėjimą, Jankauskų ūkį perėmė sūnus Viktoras. Nors buvo labai jaunas, nestokoję energijos ir sumanumo. Viktoras vedė Onutę Baranauskaitę iš Valinčių kaimo. Jie susilaukė trijų sūnų: Benedikto, Juliaus (mirė mažas) ir Viktoro, bei keturių dukterų – Žibutės (mirė maža), Giedros, Salomėjos ir Rūtos. Visos trys dukros apsigyveno užsienyje: Giedra ir Rūta Kanadoje, Salomėja – Amerikoje. Ten jos sukūrė savo šeimąs. Giedra Elena ištekėjo už Antano Slaboševičiaus ir susilaukė dviejų sūnų – Pauliaus ir Arvydo. Paulius su žmona Laura susilaukė sūnų Antano ir Jeronimo. O su antrąja žmona gyvena Niujorke.

Salomėja ištekėjo už Kęstučio Šukio. Rūtos vyras Jurgis Kuliešius. Jie susilaukė dvynukų Adomo ir Danieliaus.

Viktoro šeima, kaip ir kiti Punsko lietuviai, 1941 metais buvo iškeldinta į Lietuvą. Jie apgyvendinti Pakuonyje, kur mirė ir buvo palaidotas tėvukas. Mamai prašant, Viktoras surado kur apsistoti Cyraileje. Prieš grįžtant namo, trumpai gyveno dar ir Igliaukoje bei Giluišiuose. Galiausiai jiems pavyko slapta pereiti sieną ir šiaip taip grįžti namo. Pasiekė savo namus, bet ten gyveno lenkų šeimos, ir visai nenorėjo pasitraukti. Teta Agnietė Tumelytė-Pacenkienė siūlė Viktorui perimti jų ūkį, kad sūnus Petras galėtų tęsti mokslus, prie kurių labai linko, tačiau Viktoras norėjo grįžti į Senuosius Alksnėnus ir po kiek laiko pradėjo šeiminkauti gimtinėje. Pasibaigus karui, gyvenimas Punske sugrįžo į senas vėžes, tik visi lietuviai labai sielvartavo, kad Punkskas liko Lenkijos pusėje. Viktoras labai gražiai sutvarkė savo ūkį, atnaujino trobesius, įsijungė į lietuvių kultūrinį gyvenimą, buvo tarp tų, kurie rūpinosi Punsko kultūros

namų įkūrimu. Ilgus metus dainavo kultūros namų chore, griežė smuiku. Dalyvavo rengiamuose vakaruose, prenumeravo lietuvišką spaudą. Jis buvo didelis veikėjas, patriotas.

Tėvo pėdomis nuėjo ir sūnus Benediktas (Benas). Jis baigė Punsko žemės ūkio mokyklą ir perėmė iš tėvo rankų visą ūkį. Būdamas labai gabus ir naudodamas pažangius ūkininkavimo metodus, gražiai jį išvystė, vis ieškodamas naujų verslo būdų. Benas vedė Aldoną Degutytę iš Vaičiuliškių. Jie susilaukė trijų sūnų ir dukros: Arūno, Audriaus, Danguolės ir Jono.

Sūnus Arūnas baigė mokslus Varšuvoje, kur ir dabar gyvena su žmona Milena bei vaikais Ervinu, Inga ir Gabrieliumi. Sūnus Audrius, baigęs mokslus Suvalkuose, perėmė ūkį ir iki šiol ūkininkauja gimtinėje. Be to, mirus Jonui Judickui (Aldonos Degutytės-Jankauskienės dėdei)

Onutė ir Viktoras Jankauskai, jų dukros Giedra, Salomėja ir Rūta su kunigu A. Šuminsku prie Punsko bažnyčios

pirko jo sodybą prie Eglinės piliakalnio ir su žmona Agne bei dukra Elze ją prižiūri. Dukra Danguolė baigė vidurinę mokyklą „Lietuvių namai“ Vilniuje ir studijavo etiką Vilniaus pedagoginiame universitete. Šiuo metu su savo antrąja puse gyvena Graikijoje. Jauniausias sūnus Jonas taip pat baigė vidurinę mokyklą „Lietuvių namai“ Vilniuje, universitetą Varšuvoje, kur ir liko gyventi. Aktyviai dalyvauja Lenkijos lietuvių veikloje ir yra Varšuvos lietuvių draugijos pirmininkas.

Viktoro sūnus Viktoras, baigęs technikos mokslus Elke ir Balstogėje, direktoriavo Punsko žemės ūkiu mašinų remonto dirbtuvėse, Lenkijos ir Lietuvos pasienio tarnybų bendradarbiavimo centre Budziske. Jis vedė Konstanciją (Kastutę) Viniškaiytę iš Klevų. Punske jie pasistatė namą ir ten tebegyvena. Viktoras ir Kastutė susilaukė dviejų sūnų – Rimanto ir Petro Arvydo. Rimantas su žmona Birute ir sūnumis Roku ir

Viktoras Jankauskas su sūnumi Benediktu savuose laukuose

Eriku gyvena Punske. Čia po mokslų ir darbų Vilniuje dabar įsikūrė ir Arvydas su šeima: žmona Birute ir vaikais Marku bei Mirga.

PETRAS JANKAUSKAS (1922–1990)

Juozo ir Agotos sūnus Petras mokėsi Punsko mokykloje, o vėliau

Vilniuje. Kelionę į Vilnių jis pradėjo 1944 metais artėjant frontui, kai su mama ir vyresniojo brolio Viktoro šeima gyveno Cyrailės kaime. Petras Pacenka (Agnietės Tumelytės-Pacenkienės sūnus) savo prisiminimuose pasakoja: „Apie 10 km nuo sienos, Cyrailių kaime, gyveno pusbrolis Viktoras Jankauskas su šeima. Nuėjau pas juos. Viktoro brolis Pijus tik ką buvo

laimingai pasiekęs Vilnių. Tai paskatino mus su jaunesniuoju Viktoro broliu Petru taip pat keliauti į Vilnių. Mudviem rūpėjo mokyklos, tačiau reikėjo turėti kokį nors rekomenduojantį dokumentą. Nusprendėm eiti į Lazdijus, kur buvo karinė komendantūra, ir ten prašyti leidimo legaliai važiuoti traukiniu ar autobusu. Taip ir padarėm. Lazdijuose radom komendantūrą ir, būdami beveik tikri, kad po poros dienų būsimė Vilniuje, priėję prie sargybinio pasakėme, kokių reikalų atėjome. Sargybinis pakvietė mus į vidų, paprašė dokumentų ir su jais nuėjo į kitą kabinetą. Po pusvalandžio atėjo ir sako: „Labai gerai, kad norit mokytis, bet priešas dar nenugalėtas, ir reikia kariauti. Kai laimėsime karą, tada visi mokysimės. O dabar eikit į punktą, ten jus įregistruos ir nurodys, ką daryti.“⁴³

Vėliau Petru pavyko nuvykti į Vilnių, kur jis baigė Pedagoginį institutą, dirbo istorijos mokytoju, o paskui iki 60 metų vadovavo Vilniaus 21-ajai vidurinei mokyklai. Būtų vadovavęs ir ilgiau, tačiau tais laikais buvo tokia tvarka, kad sulaukęs 60 metų žmogus turėjo užleisti vietą jaunesniems. Vėliau dirbo istorijos mokytoju Vilniaus rajono

⁴³ Sitaraskienė, A. 1997. *Jie mylėjo savo kraštą. Punksas*, p. 54.

Vilniuje. Iš kairės: Mykolas Karčiauskas, Ona Jankauskienė, Narutė Agurkytė-Karčiauskienė, Viktoras Jankauskas, Petras Jankauskas; priekyje Arvydas Jankauskas

Palangoje. Iš kairės: Narutė Agurkytė, Petras Jankauskas, Arūnas Jankauskas, Rasuolė Jankauskaitė, Onutė Jankauskienė

kaimo mokyklose. Buvo reiklus, tačiau santūrus ir be galo nuoširdus, geras žmogus, tad visi labai mylėjo savo direktorių. Petras buvo vedęs Onutę Dobrovolskytę. Jiedu susilaukė sūnaus Arūno ir dukros Rasuolės. Mirė Petras Jankauskas sulaukęs 67 metų, 1990-aisiais. Palaidotas Vilniuje, Karveliškių kapinėse, kur 1996 m. atgulė ir žmona Onutė.

Sūnus Arūnas, baigęs vidurinę mokyklą, studijavo Vilniaus universitete fiziką, vėliau Leningrado kino meno institute. Dirbo Lietuvos kino studijoje, o nuo 1974 metų Operos ir baletų teatro vyriausiuoju garso režisieriumi. Teatre dirbo 47 metus, iki 2021-ųjų. Jis vedė Salomėją Motėjaitytę ir susilaukė sūnaus Jono, kuris šiuo metu su žmona Inga augina du sūnus Lauryną ir Titą.

Petro ir Onutės dukra Rasuolė, baigusi vidurinę mokyklą, studijavo Vilniaus universitete matematiką. Paskutiniu metu dirbo vaistinių vyriausiąja finansininke. Ištekėjo už Jono Kilčiausko, susilaukė dviejų sūnų ir dukros. Vyresnysis sūnus Dominykas studijavo architektūrą, susituokė su drauge Giedre ir susilaukė dukros Saulės. Sūnus Rokas

taip pat studijavo architektūrą, su Kotryna augina Teodorą ir Vincentą. O dukra Marija studijavo taikomąją dailę (odos specializaciją) Šiaulių universitete ir dizainą Vilniaus dailės akademijoje.

Visi Jankauskai buvo paveldėję meilę muzikai ir dainingi. Per visas šventes, susitikimus dainuodavo taip pat keliais balsais. Muzikalumą paveldėjo ir jaunosios kartos, tad ir šiandieniai susitikimai neapsieina be dainų. Vyresnieji giedojo Punsko bažnyčios chore, o jaunesnės kartos muzikavimo tradicijas pratęsė ir muzikos mokyklose. Arūnas Jankauskas, jo sūnus Jonas ir sūnėnas Rokas baigė „Ažuoliuko“ muzikos mokyklą ir dainavo „Ažuoliuko“ chore. Šiuo metu tame pačiame chore dainuoja ir Arūno anūkas Titas. O Rasuolės Kilčiauskienės dukra Marija baigė B. Dvariono muzikos mokyklos fleitos klasę. Prie muziką mėgstančios šeimos prisijungė ir Dominyko Kilčiausko žmona Giedrė Kilčiauskienė, kuri ne tik ugdo jaunuosius džiaz dainininkus, tačiau ir pati aktyviai muzikuoja, kuria dainas.

(Bus daugiau)

Straipsnis spausdintas „Terra Jatwenzorum“ 15 tomo 1 dalyje.

Petro Jankausko šeima. Stovi iš kairės: dukra Rasuolė, žmona Ona, Petras Jankauskas, Marytė Motėjaitienė, marti Salomėja. Sėdi iš kairės: žentas Jonas, ant kelių laikantis anūką Joną, anūkas Dominykas, sūnus Arūnas, ant kelių laikantis anūką Roką

„Carito“ informacija

Pernai surinkti 3775 zlotai klebono Antano Šuminsko antkapiai atnaujinti. Darbai įvykdyti. Iš tų lėšų nupirkta granito plokštė ir uždengtas klebono Motiejaus Simonaičio antkapis. Likusias medžiagas panaudosime knygnešių kapui atnaujinti.

Nuoširdžiai dėkojame gerbiamam Vitui Grigučiui už gražiai atliktą darbą. Parašyti straipsnį apie šio parapijiečio nuopelnus atnaujinant Punsko kapinių senuosius paminklus (ir pridėti nuotraukų) pažadėjo „Aušros“ korespondentė. Dėkojame Urinavičių vyrams, ypač Marekui, už mūsų prašymų įgyvendinimą: nereikalingų krūmų pašalinimą, kapų užrašų atnaujinimą ir tvarkymo darbus.

Prašome, kad kiekvienas geros valios žmogus patvarkytų ir šalia jo artimųjų kapų esančius apleistus kapus žmonių, kurių įpėdinių jau nėra tarp gyvųjų. Prašom taip pat rūšiuoti šiukšles ir į kompostą nedėti plastmasinių medžiagų.

Kol kas nepavyko patvarkyti kapų tvoros – trūksta meistrų, mokančių mūryti akmenis. Šio sunkaus darbo nelabai kas mokosi.

*Su pagarba
„Carito“ nariai*

Artėjant lapkričio 1-ajai, Visų Šventųjų dienai, aplankykime ir Lietuvos didvyrių, besiilsinčių mūsų krašto kapinėse, kapus.

Nuvykime į Berznyko, Seinų, Suvalkų kapines, partizanų žūties vietą Šlynakiemyje, uždekime žvakutes.

Atminkime mūsų tautos kovotojus!

Įmonė EMISKAR

Vitas Pečiulis

Mokyklos g. 35

16-515 Punkskas

Kokybiškai ir greitai montuojame oro kondicionierius bei šilumos siurblius. Parenkame reikiamą kondicionierių/šilumos siurblių bei užtikriname konkurencingas kainas.

Tel. 502 026 107, emiskar@op.pl

**GERBIAMI
PRENUMERATORIAI!**

*Nebūkite abejingi –
prenumeruokite „Aušrą“, „Suvalkietį“ ir „Aušrelę“!*

Galima atvykti į redakciją Punske arba užsiprenumeruoti pavedimu į banko sąskaitą (numeris pateikiamas paskutiniame žurnalo viršelyje), nurodant, už kurį leidinį mokama.

LIETUVIŠKŲ LEIDINIŲ 2024 M. PRENUMERATOS KAINOS				
Šalis	Laikotarpis	Aušra	Aušrelė	Suvalkietis
Lenkija	metai	48	12	8
	pusmetis	24	6	4
	ketvirtis	12	-	2
Užsienio šalys (nepirmenybiniu paštu)	metai	100	30	30
	pusmetis	50	15	15
	ketvirtis	25	-	7,5
Užsienio šalys (pirmenybiniu paštu)	metai	140	50	50
	pusmetis	70	25	25
	ketvirtis	35	-	12,5

Lietuvos žiniasklaida

2023 09 27–10 10

Negalima sakyti, kad Lietuvos kariuomenei žiniasklaidoje dėmesio skiriama mažai. Tačiau šįkart kariuomenė, tiksliau – kariuomenės vadas Valdemaras Rupšys, be jokios abejonės, buvo „numeris vienas“ visose žiniasklaidos priemonėse. O prasidėjo viskas paprastai: portalo 15min.lt žurnalistas kariuomenės vado kabinete generolo, kuris žinojo, apie ką bus kalbama, paklausė apie Vilniuje nuomojamą iš savo sūnaus butą, taip pat pasiteiravo apie generolo sąsajas su firmos „Teltonika“ savininku Arvydu Paukščiu (V. Rupšio sūnus yra A. Paukščio žentas).

„Jūs kvailas ar taip tik atrodot?“ – sureagavo kariuomenės vadas. Tiesa, po savaitės savo iniciatyva vėl susitikęs su žurnalistu jo atsiprašė. V. Rupšys, anot minėto portalo, reaguodamas į užduodamus klausimus, nesitvardė, žurnalistui pareiškė, jog „ne ten ieškot sliekų“. Bet po kelių dienų susitikęs su žiniasklaida generolas dėkojo žurnalistams už iniciatyvą. „Labai džiugi naujiena, kad mes bendrai pradėdam apie tai kalbėti: apie karių socialines garantijas, apie visokias išmokas, kas susiję su karių rotacija ir atitinkamai pareigų vykdymu.“

Kariuomenės vadas pripažino nuomojęsis iš savo sūnaus butą, bet nesijaučia „padaręs kažkokią moralinę žalą“. „Buvo mokami man įstatymu nustatyti nuomai skirti pinigai, arba išmoka, nuo 2021 metų. Aš išleidau mažiau, negu man nustatyta mėnesinė išmoka, t. y. sutartį sudariau mokant 445 eurus per mėnesį už buto nuomą. Nuomojau iš savo sūnaus, nors to buto rinkos nuoma yra daugiau nei 700 eurų vertės. Pabrėžiu, kad tai buvo daryta teisėtai, vadovaujantis LR įstatymais, kurie apibrėžia šią socialinę garantiją“, – žurnalistams sakė generolas.

Vis dėlto V. Rupšys sakė nutraukiantis buto nuomos sutartį su sūnumi. „Dėl kilusio šurmulio aš šiandien sutartį nusprendžiau nutraukti ir nutraukiau šiandien sutartį, toliau liksiu pas jį gyventi ir negausiu šitų nuompinių, ir taip klausimas išsprendžia“, – kalbėjo kariuomenės vadas.

Be abejo, po istorijos publikacijos daugelis teigė, kad V. Rupšys supainiojo viešus ir privačius interesus. O opozicinės Demokratų frakcijos „Vardan Lietuvos“ seniūnas Saulius Skvernelis, portalo lrytas.lt paklaustas, ar V. Rupšys turėtų prisiimti atsakomybę ir atsistatydinti, atsakė: „Aš manau, kad taip.“ Kiti ragino palaukti Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos (VTEK) išaiškinimo. Portalui 15min.lt etikos sargai atsakė, kad jiems „nėra aiškios visos aplinkybės, kurios leistų vienareikšmiškai įvertinti situaciją“.

Taigi VTEK aiškinsis. Be abejo, generolo niekas iš užimamų pareigų neatleis. Bet jau pirmomis valandomis po medžiagos publikavimo didelio pasmerkimo kariuomenės vadas sulaukė pirmiausia ne dėl buto iš sūnaus nuomos, o dėl savo chamiško bendravimo su žurnalistu. Buvęs Konstitucinio Teismo pirmininkas profesorius Dainius Žalimas savo feisbuke rašė: „Apskritai istorija labai panaši į sukčiavimą čekiuokais, o bendravimo su žurnalistais kultūra yra kone zonos lygio. Vis dėlto Novočerkasko karo mokykla (nuo 1985 iki 1989 m. V. Rupšys mokėsi Rusijoje – red. past.) permušė NATO koledžų išsilavinimą.“

Tarp kita ko, portalas alfa.lt, ėmėsis šios temos, išsiaiškino, jog viešai prieinamuose šaltiniuose esančiuose V. Rupšio gyvenimo aprašymuose lietuvių ir anglų kalbomis neminima, kad 1985 m. baigęs vidurinę mokyklą, jis

įstojo į Rusijoje esančią aukštąją karo mokyklą. Į portalo klausimą „Kodėl nė viename Jūsų gyvenimo aprašyme (išskyrus rusišką Vikipediją) neminimos studijos Novočerkasko aukštojoje karo mokykloje?“ kariuomenės vado atstovė spaudai Rūta Montvilė atsakė: „Šis faktas žinomas visoms suinteresuotoms institucijoms.“

Portalas delfi.lt, remdamasis LNK televizijos medžiaga, išspausdino apžvalgininko ir viešųjų ryšių specialisto mintis apie generolo V. Rupšio „šiltą“ pasikalbėjimą su žurnalistu. „Labiau nei tas butas iš sūnaus ir pinigai jam <...> kariuomenės įvaizdžiui pakenkė chamiškumas – generolo pokalbis su žurnalistu. Tai įsivaizduokite, o kaip jis kalba su pulkininkais, kaip jis kalba su majorais? Jau nekalbu apie seržantus ir eilinius“, – svarstė apžvalgininkas Rimvydas Valatka.

Ankstesni Lietuvos kariuomenės vadai tenkinosi tik trimis žvaigždėmis ant antpečių, o V. Rupšys turi keturias. „Tai galima būtų taip pasakyti, kad galima chamui suteikti dvi papildomas generolo žvaigždes, kad jis gerai jautųsi džentelmenų klube, bet chamo iš tokio generolo neišvairys“, – sakė pašnekovas (matyt, turima galvoje situaciją, kai V. Rupšiu tapus kariuomenės vadu, jam buvo duotos papildomos generolo žvaigždės, kad būtų „ne prastesnis“ kolegų iš NATO draugijoje). „Be abejo, tai atrodo labai prastai. Nes kariuomenės vadas iš visų galimų variantų nutarė pasirinkti patį blogiausią. Žinoma, dar blogiau būtų, jeigu būtų buvusi panaudota jėga. Bet šiuo atveju jau užtenka ir to tono, tų žodžių, kuriuos jis pasirinko“, – teigė viešųjų ryšių specialistas Arūnas Armalis.

Moralinę kariuomenės vado elgesio pusę vertino ir Marius Jokūbaitis komentare per LRT radiją: „Keturių

žvaigždučių generolui, gebančiam strategiškai žiūrėti į mūsų lauką, derėtų praplėsti savo akiratį – nuo teisės iki moralės.

V. Rupšys nemato nieko bloga nuomotis būtų iš sūnaus už valstybės skirtus pinigus. Jei tai ir būtų tūkstantį kartų teisėta ir akmenyje iškaltas leidimas, leisti uždirbti savo sūnui yra savęs nuleidimas į „čekiukų“ herojų lygį. <...> Kariuomenės vadui turi būti keliami aukščiausi reputaciniai reikalavimai, nes jis yra geopolitiniame dėmesio centre, ir bet koks nuokrypis gali būti įvertintas kaip silpnumo ženklas. Valstybės ir jos armijos vado pažeidžiamumo ženklas.“

„Tai buvo teisėta. Ar tai buvo teisinga? Manau, kad ne.“ Taip V. Rupšio pasirinkimą nuomotis būtų iš savo sūnaus kalbėdamas su žiniasklaida vertino Prezidentas Gitanas Nausėda. „Man turbūt apmaudžiausias dalykas tas, kad tai yra smūgis reputacijai. Reputacijai žmogaus, kuris yra kariuomenės vadas, kuris yra pavyzdys kariams ir didelei daliai visuomenės“, – žurnalistams Seime savo vertinimą išsakė ministrė pirmininkė Ingrida Šimonytė. „Vertinu blogai. Istorijos apie lėšų panaudojimą, skiriant jas giminaičiams, visada kelia klausimų dėl skaidrumo. Ar nusižengta teisės aktų ir etikos reikalavimams, turėtų vertinti atitinkamos institucijos ir Prezidentas, kaip skiriantis vadą į šias pareigas“, – komentare naujienų agentūrai „Elta“ nurodė Seimo pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen. „Tačiau ši istorija pasitikėjimo neprideda. Savo atsakymais žurnalistui kariuomenės vadas abejonių taip pat neišskleidė“, – teigė ji.

Apie nenumaldomai artėjančius prezidento rinkimus žiniasklaidoje kalbama vis dažniau. Ankstesnėje apžvalgoje buvo rašyta, kaip, anot jų pačių, „demokratijos šventei“ ruošiasi valdančioji Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai (TS-LKD). Jie žadėjo lapkričio mėnesį savo vidiniuose partijos rinkimuose išrink-

ti kandidatą šalies vadovo rinkimams. Pagal skyrių pasiūlytas kandidatūras pirmavo premjerė I. Šimonytė ir partijos vadas Gabrielius Landsbergis, kuris jau buvo pareiškęs, kad prezidento rinkimuose nedalyvaus.

Tačiau nereikėjo laukti nė lapkričio – „demokratijos šventė“ baigėsi spalio 4 dieną: vidurdienį I. Šimonytė pranešė apie savo sprendimą dalyvauti prezidento rinkimuose, o vakare susirinkęs TS-LKD prezidiumas (kurio nariai teigė apie I. Šimonytės pasirinkimą sužinoję tik prieš keletą valandų iš feisbuko) tai ir patvirtino. „Šventė jau atšvęsta. Šventės nugalėtoją turime. Tai turbūt yra svarbiausias dalykas – yra aiški šventės nugalėtoja, stipri kandidatė, jau dalyvavusi prezidento rinkimuose, taigi, turinti patirties, stipriai pasirodžiusi. Gal iš antro karto pavyks“, – žurnalistams sakė LKD lyderis Paulius Saudargas.

O tada vienas paskui kitą apie tai, kad nedalyvaus TS-LKD kandidato į prezidentus rinkimuose, pranešė gerus reitingus iš partijos skyrių „surinkę“ Monika Navickienė, Alvydas Anušauskas, minėtas P. Saudargas, Laurynas Kasčiūnas. Jie visi džiaugėsi I. Šimonytės pasirinkimu: ji surinkus daugiausiai palaikymo iš skyrių, ji stipriausia ir rimčiausia kandidatė.

Savo pasirinkimą I. Šimonytė paaiškino feisbuke: „60+ skyrių nominacija įpareigoja. Motyvų daug ir įvairių, bet sudėjus viską į vieną mintį – noriu, kad nuosaikūs, proeuropietiškos dešinės Lietuvos piliečiai tikrai turėtų už ką įmesti balsą.“

Taigi konservatorių kandidatas dalyvauti prezidento rinkimuose aiškus. Tačiau tarp politikų ir politologų vėl kilo pasvarstymų: kokios šiandien I. Šimonytės – TS-LKD narės ir Vyriausybės vadovės – galimybės? 2019 metais laimė rinkimuose jau bandyta, tačiau nesėkmingai. Tada ji dar nepriklausė jokiai partijai, nors ir buvo palaikoma TS-LKD. O partijai atstovui dar niekada nepavyko laimėti prezidento rinkimų. Dabarti-

nė Vyriausybė pagal rugsėjo mėnesio apklausas palaikoma tik 15,5 proc. piliečių. „Žinių radijo“ laidoje „Įvykiai ir komentarai“ dalyvavę pašnekovai teigė, kad šitas konservatorių pasirinkimas gana neblogas, nes iš anksto nugalėtoju skelbiamas G. Nausėda jau nėra tas visiems priimtinas kandidatas. Atsirado daugiau rinkėjų, kuriems jo pažiūros atrodo per daug radikalia ar per daug konservatyvia. Jų, pirmiausia – miestelių ir kaimų gyventojų, sąskaita savo rinkėjų ratą ir galėtų praplėsti I. Šimonytė bei laimėti daugiau balsų negu praėjusiuose rinkimuose.

Vis dėlto skaičiavimai rodo, kad laimėti jai nepasiseks. Dabartinė premjerė, pasirinkta kaip TS-LKD kandidatė šalies vadovo rinkimams, yra daugiau partiją konsoliduojanti figūra, kuri kartu patvirtinama ir kaip būsima partijos pirmininkė.

Itin optimistiškai I. Šimonytės galimybes būsimuose šalies vadovo rinkimuose vertino Andrius Kubilius, Europos Parlamento narys, buvęs ilgametis TS-LKD pirmininkas. Jo mintis, išdėstyta feisbuke, perteikė portalas delfi.lt. Pasak A. Kubiliaus, nederėtų labai tikėti ekspertų iš anksto prognozuojama G. Nausėdos pergale. Nes „išvados skelbiamos vien tik remiantis prisiminimais apie prieš 5 metus įvykusius Prezidento rinkimus ir pažiūrėjus į dabar skelbiamus reitingus. <...> Nebandoma panagrinėti ir visuomenėje per šiuos 5 metus įvykusių pokyčių, bei kokie pokyčiai yra įvykę su pačiu Nausėda ar Šimonyte“. Anot A. Kubiliaus, G. Nausėda bus visai kitoks kandidatas negu 2019 m. O pasikeitė jis (kaipgi kitaip?) tik į bloga. „Tikrasis opozicijos centro-dešiniųjų Vyriausybei lyderis; nesibaidantis susitapatinti su įvairiais „maršininkais“ ar kitokiu gaivalu <...>. Užsienio politikos europinio ar bent regioninio masto lyderiu jis taip ir netapo... Todėl centro-dešiniųjų rinkėjų simpatijos gali būti prarastos ir tai atsilieps jau pirmajame rinkimų ture“, – negailėjo „gražių“ žodžių Prezidentui politikas.